

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIV.

Celovec, petek, 4. december 1959

Štev. 49 (916)

Razmerje med cenami in mezdami

je spet predmet pogajanj med delojemalci in delodajalci

Enodnevna stavka pekarskih delavcev je spet z vso resnostjo opozorila na pereči problem, ki ga za avstrijsko gospodarstvo predstavlja razmerje med cenami na eni ter mezdami in plačami na drugi strani. To razmerje se je namreč znašlo v nevarnem neravnotežju, ki postaja iz dneva v dan vedno bolj očitno, kar je sprožilo že celo vrsto pogajanj med predstavniki delodajalcev ter zastopniki sindikatov.

Ravnotežje med cenami in mezdami je prišlo v nevarnost v trenutku, ko so se podjetniki mimo jasnih sklepov paritetne komisije odločili za tihe podražitve pri najrazličnejših predmetih široke potrošnje. Tako opažamo v zadnjih mesecih, da cene na tiho toda vztrajno naraščajo in tako vedno bolj poslabšujejo razmerje do mezd in plač, pri katerih so sklepi paritetne komisije slej ko prej veljavni.

Da je ta nezdravi razvoj dosegel že nevarno točko, najbolj kaže dejstvo, da se zdaj množijo zahteve posameznih panog delojemalcev po izboljšanju zaslužkov. S polno upravičenostjo zahtevajo povišanje mezd in plač, zato je tudi paritetna komisija dovolila mezdana pogajanja, s katerimi naj bi dosegli sporazumno prilagoditev zaslužkov na medtem narasle cene. Vendar na strani delodajalcev ni vedno opaziti potrebnega razumevanja in so včasih potrebni odločni ukrepi sindikatov, kot se je to pokazalo zdaj pri pekarskih delavcih, ki jim je le s pomočjo stavke uspelo doseči pristane podjetnikov na novo ureditev delovnega časa in zaslužkov.

Nekoliko lažje je bil dosežen sporazum za delavce v kovinarski industriji in obrti,

kjer so podjetniki v glavnem izpolnili zahteve po zvišanju mezd ter tako imenovane božične doklade. Pač pa je bila hkrati napovedana tudi splošna podražitev izdelkov kovinarske industrije, kar bo razmerje med cenami in mezdami spravilo še bolj iz ravnotežja. Posledica takega razvoja bodo nujno tudi zahteve drugih panog delojemalcev po zvišanju mezd, kakor se to že kaže pri gradbenih delavcih na Tirolskem in Gradiščanskem. Če pa se bodo uresničile napovedi nedavne konference obrtnikov v Celovcu, kjer je bilo povedano, da bodo v najbližji bodočnosti potrebne korekture sedanjega ustroja cen, potem si lahko predstavljamo, da bodo splošni podražitvi nujno morale slediti tudi zahteve po splošnem izboljšanju zaslužkov.

Tak razvoj pa lahko postane zelo nevaren za gospodarstvo naše države, zato bi bilo nujno potrebno, da bi pristojni činitelji končno napravili konec neodgovornemu navijanju cen. S tem, da se govori o nevarnosti inflacije takrat, kadar gre za upravičene zahteve delavcev, problem gotovo ne bo rešen, če bodo podjetniki istočasno lahko brez vsake nevarnosti dvigali cene in večali svoje dobičke. Da je konjunktura zadnjih let doslej v pretežni meri koristila le podjetnikom, je jasno, zato se bo treba čim prej odločiti za temeljito spremembo, ker le tako bo mogoče doseči zdravo ravnotežje med cenami ter plačami in mezdami, s tem pa tudi pravično razmerje med delojemalci in delodajalci.

Kolonializem na zatožni klopi

Alžirska razprava v političnem odboru OZN

Po obravnavi vprašanja francoskih atomskih poskusov v Sahari in po izglasovanju resolucije proti tem poskusom na Glavni skupščini OZN je politični odbor Organizacije združenih narodov ta ponedeljek pričel z razpravo o alžirskem vprašanju. Že pred pričetkom te razprave je francoski predstavnik izjavil, da francoska delegacija ne bo sodelovala pri razpravi ter pripomnil, da bi morebitno posredovanje OZN v alžirskem vprašanju samo zakasnilo mir. Zdaj so v francoskih uradnih krogih zelo zaskrbljeni, ko je kljub temu prišlo do razprave, ker se bojijo, da se bo OZN z veliko večino izrekla za pogajanja za mir v Alžiriji na podlagi samoodločbe, kar pa bi po mnenju francoskih krogov pomenilo dejansko priznanje alžirske vlade s strani Francije.

Zato je francoska delegacija na zasedanju Glavne skupščine OZN tudi tokrat blestela z odsotnostjo, ko se je v navzočnosti nekaterih ministrov začela alžirske vlade pričela razprava o Alžiriji. Res je ta razprava za Francijo silno neprijetna, saj je že prvi govornik, stalni predstavnik Tunizije Mongi Slim, izrekel ostro obsodbo na račun kolonialne politike. V svojem govo-

ru je poudaril, da kljub petim letom vojne ni bilo mogoče uničiti alžirskega upora, ker ni mogoče uničiti ljudstva, ki je do skrajnosti odločeno priporiti si narodno neodvisnost. Tunizijski predstavnik se je zavzemal za alžirsko-francoska pogajanja in dejal, da je alžirska vlada že pristala na taka pogajanja ter tudi imenovala svoje zastopnike, medtem ko je na strani Francije opazili samo nerazumevanje.

Odsotnost francoske delegacije med razpravo o Alžiriji so v svetovni javnosti ostro grajali ter je slišati mnenja, da je tako zdržanje le izraz slabe vesti. Tudi ugledni francoski list „Le Monde“ je obsodil odsotnost francoskih delegatov, hkrati pa tudi vztrajanje Francije pri stalšču, da je alžirsko vprašanje izključno notranja zadeva Francije, ko pa je v resnici postalo eden od vzrokov največje zaskrbljenosti mednarodne politike. List opozarja, da je odsotnost francoske delegacije lahko nevarna za nadaljnji razvoj, ker bo OZN brez dvoma dala podporo alžirski osvobodilni fronti, dočim Francija prav zdaj, ko se zdi, da se je njen položaj znatno izboljšal, tvega nov neuspeh, kajti — kakor pravi „Le Monde“ — odsotni n'raje nikoli prav.

Med Poljsko in Turčijo še vedno neodločeno

Glavna skupščina Organizacije združenih narodov je doslej že 49 krat glasovala o zadnjem nestalnem članu Varnostnega sveta. Kakor znano, kandidirata za to mesto Poljska in Turčija, ki pa doslej nobena ni dobila potrebne dvotretjinske večine. Uspeha tudi glasovanje v torek ni prineslo, zato so sklenili, da odložijo nadaljnje glasovanje na prihodnjo sejo.

Velika živahnost v političnih krogih

Le pičli trije tedni še manjkajo do božiča, vendar se bo v tem kratkem času odvijala še cela vrsta važnih razgovorov in konferenc, s katerimi se državniki Zahoda in Vzhoda pripravljajo na veliko srečanje, ki naj bi bilo spomladi leta 1960. Posebno na Zahodu so v teh tednih napovedana še mnoga srečanja predstavnikov zahodnih držav, ki jih bodo zaključili s sestankom najvišjih predstavnikov zahodnih velesil v dneh od 19. do 21. decembra v Parizu.

Priprave za to srečanje so zdaj v polnem teku. Ameriški predsednik Eisenhower je nastopil svoje potovanje okoli sveta, v Londonu sta se zglasila predsednik italijanske vlade Segni ter zunanji minister Pella, v

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze je obravnaval pereče probleme našega prosvetnega dela

Včeraj je v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu zasedal občni zbor Slovenske prosvetne zveze, osrednje kulturne organizacije koroških Slovencev. Udeleženci občnega zbora — delegati včlanjenih društev ter gostje iz vseh predelov južne Koroške — so razpravljali o razvoju in uspeh'ih našega ljudsko-prosvetnega udejstvovanja v zadnjem letu ter sklepali tudi o potrebah in nalogah, ki nas na tem področju čakajo v bodoče.

Ker ob zaključku našega lista občni zbor še zaseda, bomo obširno poročilo o njegovem poteku objavili v prihodnji številki, opozarjamo pa na pregled prosvetnega dela v zadnjem letu, ki ga objavljamo na tretji strani današnje številke.

Ob državnem prazniku Jugoslavije

so bile po vsej državi prireditve in proslave

Letošnji Dan republike so po vsej Jugoslaviji proslavili s številnimi prireditvami in proslavami, z veseljami ter novimi delovnimi zmagami, pa tudi s spominom na žrtve v borbi za osvoboditev izpod fašističnega nasilja. Posebno veličastne so bile proslave v republiških prestolnicah ter v glavnem mestu Beogradu, kjer je predsednik Tito priredil tudi svečan sprejem za domače predstavnike ter člane d'plomatskega zbora. Sprejemi so bili tudi v vseh predstavništvih Jugoslavije širom sveta, pri nas v Avstriji na Dunaju in v Celovcu, kjer so se sprejema v petek zvečer udeležili poleg številnih drugih predstavnikov koroškega političnega, kulturnega in gospodarskega življenja tudi deželni glavar Wedenig, njegov namestnik Krassnig in deželni svetnik Sima.

Za državni praznik je prejel predsednik republike maršal Tito čestitke najvišjih predstavnikov iz vseh delov sveta, pa tudi čestitke številnih domačih predstavnikov, delovnih kolektivov, organizacij, odborov in jugoslovanskih kolonij v tujini. Svetovni tisk je ob tej priložnosti obširno pisal o Jugoslaviji, njeni borbi proti fašizmu ter njenih uspeh'ih pri obnovi in izgradnji po vojni.

Predsednik Tito je ob Dnevu republike odlikoval veliko število zaslužnih delavcev za njihove zasluge, pridobljene v gospodarskem, znanstvenem, prosvetnem in družbenem razvoju države. Odlikovane so bile mnoge mladinske delovne brigade, ki so delale na avtocesti, med odlikovanimi pa so tudi številni zaslužni duhovniki raznih veroizpovedi, izmed Slovencev poleg drugih dr. Stanko Cajnar, dr. Maks Miklavčič, Matija Munda itd.

Zvezni prezident jutri na Koroškem

Jutri bodo v Frantschach-St. Gertraud otvarjali novo poslopje glavne šole. V ta namen bo obiskal Koroško tudi zvezni prezident dr. Schürf, katerega bodo ob 10.20 uri slovesno sprejeli in pozdravili na deželni meji deželni glavar Wedenig, predsednik deželnega zbora Sereinigg, ravnatelj uradov Newole, okrajni glavar dr. Karisch ter visoki predstavniki eksekutive in vojske.

Zvezni prezident bo imel v Frantschach-St. Gertraud otvorilveni govor, po kosilu pa bo spet odpotoval na Dunaj.

Vsem delavcem, vsem demokratom!

Tako se glasi poziv, ki so ga naslovili predstavniki komunističnih partij 17 evropskih dežel na vse delavce in demokrate v kapitalističnih državah Evrope. Poziv so sklenili na koncu večdnevnega posvetovanja v Rimu, ki so se ga udeležili zastopniki komunističnih partij iz Avstrije, Belgije, Danske, Finske, Francije, Grčije, Italije, Luksemburga, Nemčije, Nizozemske, Norveške, Portugalske, San Marina, Španije, Švedske, Švice, in Velike Britanije.

V pozivu uvodoma ugotavljajo, da se je pričela mednarodna pomiritev, ki se bo še nadalje razvijala in ki bo lahko privedla do likvidacije hladne vojne ter do vzpostavitve nove vrste mednarodnih odnosov na podlagi medsebojnega zaupanja, enakopravnosti, koeksistence in miroljubnega tekmovanja. Podpisniki pozivajo na skupno borbo za hitro sklicanje vrhunke konference, ki naj bi privedla do uspehov v vprašanih Nemčije, ukinitve tujih vojaških oporišč, priznanja LR Kitajske in predvsem v vprašanih splošne in popolne razorožitve, prenehanja atomskih poskusov ter prevodi atomskega orožja.

Poziv vsebuje ostro obsodbo politike reakcionarnih krogov in pravi, da hočejo vladajoči razredi ob podpori reakcionarnih krogov Amerike še danes napraviti iz tega dela Evrope trdnjavo reakcije, pri čemer se opirajo na napadalno politiko atlantskega pakta. Zato zahteva borba za demokracijo, da je treba voditi boj za učinkovito omejevanje oblasti monopolov, da se jim prepreči dominacija nad gospodarskim in političnim življenjem. Te cilje je mogoče doseči z nacionalizacijo nekaterih monopolističnih sektorjev industrije, z demokratizacijo upravnih organizmov javnih gospodarskih sektorjev, z razvojem pobude in s posegom delavcev v vse sektorje gospodarskega življenja, z demokratičnim nadzorstvom nad načrti za investicije v industriji in kmetijstvu, z izvajanjem agrarnih reform in z obrambo male kmečke posesti, kakor tudi drugih malih in srednjih proizvajalcev proti prevladovanju monopolov.

V boju za te cilje je treba združiti vse demokratične sile in se poziv obrača na vse ljudi, ki jim je za napredek in svobodo, na vse delavce ne glede na politično opredelitev z geslom: Združimo se v borbi za okrepitev miru, za napredek in obnovo demokracije, za blaginjo delovnih ljudi in boljše bodočnost!

Jugoslovansko gospodarstvo ob Dnevu republike:

Dosedanji razvoj odpira možnosti za nadaljne uspehe

Na nedavnem drugem plenumu CK ZKJ je bilo v gospodarskem poročilu povedano, da je bil gospodarski razvoj Jugoslavije v zadnjih letih tri- do štirikrat hitrejši od razvoja v najbolj razvitih industrijskih državah zahodne Evrope, pa tudi hitrejši kot v vzhodnih deželah. Ta razvoj je tudi omogočil, da bodo osnovne naloge perspektivnega plana, katerih uresničitev je bila predvidena za leto 1961, izpolnjene že leta 1960, torej eno leto pred postavljenim rokom. S to perspektivo sta bila sestavljena tudi državni proračun ter družbeni plan za leto 1960, ki ju je prejšnji teden sprejel zvezni izvršni svet FLR Jugoslavije.

Osutek družbenega plana za leto 1960

Svetovna trgovina z rižem

V letu 1958 je znašal skupni izvoz riža 5.400.000 ton, kar je za pol milijona ton manj kot leta 1956. Posebno občuten padec pri izvozu riža je bil zabeležen v državah Daljnega vzhoda (400.000 ton), vendar je izvoz iz tega dela sveta še vedno predstavljal 70 % skupnega svetovnega izvoza.

Povečala pa se je proizvodnja riža v egiptovskem predelu Združene arabske republike ter v Afriki in na Bližnjem vzhodu.

„Groba pogreška“

Ker se koroško ÖVP-glasilo „Volkszeitung“ z ozirom na bližnje deželno-zborske volitve trenutno ne more preveč kompromitirati s protislovensko hujskaško gonjo — tudi slovenski glasovi odločajo pri razdelitvi mandatov! — je to vlogo, kakor vse kaže, prevzela graška „Südtagespost“. Vendar je opaziti, da ljudje okoli tega lista očitno še nimajo prave izkušnosti, kajti tudi pri hujskanju in zavijanju dejstev se je treba držati v gotovih mejah da se ost, naperjena proti drugemu, v resnici ne obrne in zadene prav tistega, ki jo je sprožil.

„Groba pogreška“ v omenjenem listu (številka 273 z dne 25. novembra 1959) je namreč res tako groba, da priča o razumnosti omejenosti ali pa o brezmejni zlobi. Ponesrečeno filozofiranje in zbežano primerjanje južnotirolskega z južnokoroškim vprašanjem samo kaže, da si pisec sploh ni na jasnem, za kaj pri stvari pravzaprav gre. Saj noben razsoden človek ne bo verjel, da bi bil člen 7, ki je sestavni del avstrijske državne pogodbe, v mednarodno-pravnem pomenu manj vreden kot Gruber-De Gasperijev sporazum o Južni Tirolski, ki je le priloga italijanske mirovne pogodbe. Le ob taki zmešanosti pojmov je mogoče priti do čudnega zaključka da veljajo določila 7 le za posamezne pripadnike manjšine, medtem ko se južnotirolski sporazum nanaša na manjšino kot celoto. Zanimivo bi bilo vedeti, kako si pisec ob takem tolmačenju predstavlja na primer dosledno izvedbo § 3 člena 7, še posebej določila o dvojezičnih označbah in napisih topografskega značaja. Verjetno bi morali „posamezni pripadniki manjšine“ nositi posebno očala, da bi videli dvojezičnost tam, kjer bi za vse druge zemljane veljala enojezičnost! In končno § 5 člena 7?

Vsekakor bi bilo za avtorja „grobe pogreške“ mnogo boljše, če se ne bi loteval stvari, o katerih nima prav nobene pojma, ker se mu potem ne bi mogle pripetiti tako „grobe pogreške“, da mora biti vsakomur jasen pravi in edini namen njegovega početja: hujskanje proti slovenski manjšini in njenim pravicam. Če bi bil člen 7 državne pogodbe že dosledno in v celoti uresničen, potem bi pisec „Südtagespost“ zdaj na lastni koži spoznal bistvo in namen člena 7, katerega sestavni del je tudi § 5, v katerem je nedvoumno povedano, da se mora dejavnost, ki meri na to, da odvzame hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, prepovedati!

predvideva povečanje narodnega dohodka in proizvodnje. Narodni dohodek se bo v letu 1960 povečal za 8,1 %, računano na prebivalca pa za 6,7 %. Za industrijsko proizvodnjo je predvideno povečanje za okoli 14 %, medtem ko se bo proizvodnja v kmetijstvu z ozirom na letošnje rekordno leto povečala za 1,3 %. Hkrati je po osnutku družbenega plana predvideno tudi povečanje plač, ki naj bi z ozirom na nove najemnine znašalo 12 %. Vse to bo sorazmerno vplivalo na potrošnjo in računajo, da se bo osebna potrošnja povečala za 6,1 %.

S povečano proizvodnjo pa se bodo povečale tudi možnosti za izvoz, kar bo po družbenem načrtu privedlo do nadaljnega zmanjšanja deficita plačilne bilance. Skupni obseg izvoza se bo povečal za 19,5 %, pri katerem pa bo prvo mesto zavzel izvoz kmetijskih pridelkov, ki se bo povečal kar za dobrih 56 %; o uspešnem razvoju mlade jugoslovanske industrije pa govori dejstvo, da se bo izvoz industrijskih izdelkov povečal za 8,4 %.

Za zagotovitev nadaljnega uspešnega razvoja bodo močno povečane tudi vsestranske investicije, ki bodo v prvi vrsti služile dograditvi začelih objektov zlasti v industriji, ker so ti objekti važni za doseg praznovodnih nalog petletnega načrta. Skupne investicije v letu 1960 bodo po načrtu znašale velikansko vsoto 878 milijard dinarjev, od katerih bodo približno 538 milijard vložili v osnovna sredstva, približno 175 milijard pa v obratna sredstva. Za investicije v industriji in rudarstvu je predvidenih 238 milijard, za kmetijstvo pa 100 milijard dinarjev.

Da navedemo še nekaj številok o uspešnem razvoju v zadnjih treh letih: Narodni do-

hodek bi se moral po petletnem planu povečati za 9,1 %, vendar se je že v prvih treh letih povečal za 13,3 % letno. Industrijska proizvodnja, ki je v letih 1953 do 1956 zaznamovala letno povečanje za 12,9 %, se je v zadnjih treh letih povečala letno za 13,4 %, čeprav je bilo po planu predvideno le 11,2-odstotno letno povečanje. Še večji uspeh je bil dosežen v kmetijski proizvodnji: v letih 1953—1956 so zabeležili 4-odstotno letno povečanje, petletni plan je določil povečanje za 7,1 % letno, doseženo pa je bilo v prvih treh letih 8,8-odstotno povečanje na leto. Močno povečanje osebne potrošnje je omogočilo večkratno povišanje plač (na primer pri delavcih v industriji od povprečno 10.520 leta 1956 na 17.100 dinarjev julija letos), medtem ko se je splošni indeks cen na drobno v tem času povečal le za 4 odstotke. Bistveno vlogo pa so pri tem igrali tudi izdatki za družbeni standard, ki so bili v zadnjih treh letih za 76 % večji kot v letih 1953—1956. Tovrstne investicije so namreč naraščale dvakrat hitreje kot gospodarske investicije.

Ob takem razvoju so pri sestavljanju družbenega plana za leto 1960 lahko ugotovili, da bo perspektivni plan 1957—1961 v glavnem uresničen že leta 1960, kajti: industrijska proizvodnja, ki bi morala biti leta 1961 za 54,1 % večja kot leta 1956, bo že prihodnje leto dosegla povečanje za 57,4 % napram letu 1956, narodni dohodek, ki naj bi se tekom letih let povečal za 45 %, pa se bo dejansko že prihodnje leto povečal za 50,9 %, dočim bo porast osebne potrošnje, za pet let planiran z 41,9 %, že prihodnje leto presejal stanje leta 1956 za 46,8 %.

V Zahodni Nemčiji se zaskrbljeno sprašujejo:

Kdo je ščitil nacističnega „morilca v beli halji“?

Skoraj deset let so po Zahodni Nemčiji krožile tiralice, s katerimi so iskali bivšega SS-ovskega zdravnika dr. Wernerja Heyda, „morilca v beli halji“, ki je igral vodilno vlogo pri „znanstvenih“ institutih, v katerih so nacistični zločinci v pičlih dveh letih umorili vsaj okoli 70.000 nedolžnih ljudi. In vseh teh deset let je dr. Heyde živel kot priznan in spoštovan uradni zdravnik v Flensburgu, kjer je imel za najboljša prijatelja župana in državnega tožilca ter je skoroda vsakdo vedel, kdo se dejansko skriva pod imenom dr. Sawade. Šele na anonimno ovadbo so se končno zganile tudi varnostne oblasti, ki pa so imele pred SS-ovskim zločincem očitno tak respekt, da so mu z nerazumljivim odlašanjem najprej omogočile beg in so ga aretirale šele pred kratkim, ko se je sam javil.

Dr. Heyde je skupno z dr. Paulom Nitschejem vodil „znanstvene“ ustanove, ki so bile osnovane na podlagi Hitlerjevega ukaza z dne 1. septembra 1939 in v katerih so delili „smrt iz usmiljenja“ tako imenovanim „za življenje nesposobnim elementom“. Kot Hitlerjev posebni pooblaščenec za izvajanje programa evtanazije (evtanazija je grška beseda, ki pomeni ubijanje iz usmiljenja) je dr. Heyde razpredel po Nemčiji celo mrežo „znanstvenih postaj“, v katerih so do poletja 1941 pobijali razne nezdravljive bolnike ter „nenemške“ ljudi, pozneje pa so to zločinsko delo nadaljevala številna koncentracijska taborišča.

Proti koncu druge svetovne vojne so dr. Heyda ujeli Američani in je bil priča na enem izmed prvih procesov proti SS-ovskim zdravnikom. Ko pa bi se bil moral tudi sam zagorjati za svoje zločine, je dr. Heyde pobegnil ter se do novembra letos pod imenom dr. Sawade „skrival“ v severonemškem mestu Flensburg. Vendar je bilo njegovo skrivanje prav posebne vrste, saj je bilo splošno znano, kdo se v resnici skriva pod tem imenom. Kljub temu pa je celih deset let nihče ni mignil s prstom, da bi prišel SS-ovski zločinec pred sodišče. Nasprotno mu je celo uspelo, da je kot „najožji prijatelj visokih osebnosti“ zadnja leta zavzemal položaj uradnega zdravnika.

Nemška javnost, ki je v zadnjih letih že pogosto doživela, da oblasti ne kažejo nobene pripravljenosti za kaznovanje znanih nacističnih zločincev, se tudi ob tem primeru zaskrbljeno sprašuje, kako je bilo mogoče, da je SS-ovski morilec dr. Heyde celih deset let živel svobodno in udobno življenje priznanega zdravnika, ne da bi se mu bilo treba bati kazni za izvršene zločine. Zlasti pa je vznemirjena zaradi dejstva, da so „morilca v beli halji“ ščitili visoki predstavniki političnih in sodnih oblasti!

Poljedelska proizvodnja v svetu narašča

S hitrim porastom števila prebivalstva v svetu se hkrati veča tudi potreba po prehrani. Vendar trenutno, če bi bile te dobrine enako razdeljene, še ne bi trpeli pomanjkanja in nikomur na svetu ne bi bilo treba gladovati.

Medtem ko se prebivalstvo sveta pomnoži vsako leto za približno 1,6 %, so na primer pri svetovni poljedelski proizvodnji zabeležili v gospodarskem letu 1958/59 povečanje za 4 % v primerjavi z zadnjima dvema letoma. Pač pa poudarja poročilo Organizacije za prehrano in poljedelstvo, da večji del povečane poljedelske proizvodnje ni namenjen potrošnji, marveč za logam, ki se stalno večajo.

V navedenem letu se je poljedelska proizvodnja povečala v vseh delih sveta. Največji porast so zabeležili v Severni Ameriki, Oceaniji, Vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi, namreč 6 do 10 odstotkov. V Latinski Ameriki, na Daljnem in Srednjem vzhodu ter v Afriki je porastek znašal 2 do 3 %, medtem ko je Zahodna Evropa le za 1 % povečala svojo poljedelsko proizvodnjo. Hkrati pa je iz zgoraj omenjenega poročila razvidno, da poljedelska proizvodnja v državah jugovzhodne Azije ter v delih Latinske Amerike in Afrike še vedno zastaja za istočasnim porastom tamkajšnje prebivalstva.

PO ŠIRNEM SVETU

Neapelj. — V zvezi z incidenti, ki so se dogodili 29. junija v Torre del Greco, so aretirali 32 delavcev. Takrat so bile velike demonstracije stavkajočih pomorščakov proti ravnanju vlade in proti nepopustljivosti pomorskih plovnih družb. Proti aretirancem pripravljajo proces pred neapeljskim kazenskim sodiščem. Tajništvo GGIL in Film-GGIL sta objavili izjavo, s katero izrekata popolno solidarnost z aretiranimi delavci ter opozarjata pristojne organe, naj se čimprej konča preiskava.

London. — V spodnji zbornici so predložili zakonski osnutek, po katerem naj bi bile v Angliji tudi žene obvezne, da plačujejo vzdrževalnino ali, kakor pravimo z že udomačeno besedo, alimente. V poštev bi prišli primeri, kjer so bivši zakonski možje invalidi, bolehnii oziroma sploh nesposobni za izvajanje kakšnega poklica. V takih primerih bo odločalo sodišče, ki bo naložilo dolžnost plačevanja preskrbovalnine v višini največ 540 avstrijskih šilingov. Pri tej odmeri bodo morali upoštevati pridobitne razmere žena.

Pariz. — Sovjetski veleposlanik v Franciji Sergej Vinogradov je izjavil, da je Sovjetska zveza pripravljena na konferenco najvišjih ob vsakem času, torej tudi pred obiskom premiera Hruščeva v Parizu. Sovjetski veleposlanik je na anglo-ameriškem združenju novinarjev ponovno pozval narode na miroljubno koeksistenco med Vzhodom in Zahodom.

Praga. — Predsednik gvinejske republike Seku Tura je obiskal Českoslovaško republiko, kjer ga je sprejel predsednik Antonin Novotny ter z njim dalje časa razgovarjal. V Pragi so pozneje imeli politične razgovore med predstavniki obeh dežel.

Strasbourg. — Evropsko združenje proste trgovine je poslalo svetu šestih ministrov držav članic Skupnega trga spomenico, v kateri se zavzemajo za nujni sestanek zaslopnikov teh gospodarskih organizacij Zahodne Evrope. Diplomatski krogi v Strasbourgju poudarjajo, da je sedem držav novoustanovljenega Združenja proste trgovine izrazilo pripravljenost, da odbijejo vse, kar bi pripomoglo h gospodarski razdelitvi in vzajemni blokadi med obema območjema.

Djakarta. — Prvi minister Indonezije Djuanda je sporočil, da bo sredi prihodnjega leta odpotoval v Sovjetsko zvezo, kamor ga je povabila sovjetska vlada.

London. — V Londonu so izkopalii posmrtno ostanke sekretarja srbske socialdemokratske stranke Dušana Popovića, ki je umrl pred 41 leti. Krsto s posmrtnimi ostanki bodo prepeljali v Jugoslavijo.

Bonn. — Predsednik zahodnonemške deželne vlade v Schleswig-Holsteinu je govoril na kongresu, ki so mu dali naslov „Za nedeljivost Nemčije“. Poudaril je, da Zahodna Nemčija ne bo nikoli priznala mejne črte Odra-Nisa za mejo med Nemčijo in Poljsko. Hkrati je pozval Francijo, naj podpre Zahodno Nemčijo glede te meje.

Pariz. — Francoski bančni uslužbenec so demonstrirali po pariških ulicah in zahtevali povišanje plač. Odločili so se, da bodo organizirali krajše stavke in protestna zborovanja, dokler ne bodo ugodili njihovim zahtevam.

Miami. — Najnovejši ameriški poskus da bi z oporišča v Cap Canaveralu na Floridi izstrelili umetni satelit, ki bi obkrožil Mesec, ni uspel. Po izjavi nekega ameriškega strokovnjaka poskus ni uspel, ker je odpovedala druga stopnja tridelne rakete tipa „Atlas-Able“. Satelit je bil težak približno 180 kg, opremljen pa je bil z različnimi znanstvenimi instrumenti in fotografskim aparatom.

Tunis. — Tuniška vlada je sklenila, da bo prevzela upravo nad razdeljevanjem električne energije, plina in vode, kar je doslej opravljal francoska družba. Osebe je bo nadaljevalo delo pod nadzorstvom tuniške vlade.

Občni zbor Slovenske prosvetne zveze:

Vidna poživitev prosvetnega dela

in močna pomladitev v vrstah prosvetnih delavcev

Slovenska prosvetna zveza je imela včeraj v Celovcu svoj redni letni občni zbor. Občni zbor osrednje kulturno prosvetne organizacije koroških Slovencev je pregledal delo upravnega in nadzornega odbora ter primerjal razvoj včlanjenih Slovenskih prosvetnih društev v preteklem prosvetnem letu. Istočasno pa je sprejel tudi smernice za delo v letu 1960.

Poročilo upravnega odbora je na občnem zboru podal tajnik SPZ Blaž Singer. Poročilo se je v prvi vrsti nanašalo na obnovo prosvetne dejavnosti Zveze in včlanjenih društev ter na njihovo reorganizacijo, s katero je SPZ pričela pred 2 leti in h kateri, kakor je dejal tajnik, „ni pristopil le eden ali dva ali morebiti pet, temveč so pristopili z združenimi močmi stari izkušeni prosvetasi skupno s prosvetnega izživljanja žejno mladino od Ziljske Bistrice do Zvabeka.“

Ko je podrobno poročal o reorganizaciji društev in omenil rezultate, ki so bili doseženi v letu 1958, je prešel na poročilo o delu v letu 1959 in pri tem dejal:

Število prosvetnih prireditev se je močno povečalo

V neposredni povezavi z obnovo društev smo posvetili posebno pozornost prosvetnim prireditvam. Rezultat ni izostal. V minevačem prosvetnem letu so Zveza in včlanjena društva s skupno 92 prireditvami dosegla največje število letnih prireditev v zadnjih 5 letih. To je razveseljivo toliko bolj, ker se je v tem letu vidno povečalo število prireditev, ki so jih dala društva ali pa Zveza samostojno s koroškimi slovenskimi prosvetnimi skupinami.

V letu 1955, ko je bilo v primerjavi z zadnjih petih let poleg letošnjega najboljši uspešno prosvetno leto, so Zveza in včlanjena društva dala skupno 55 prireditev. Med temi prireditvami je odpadlo na včlanjena društva 19 samostojnih prireditev, na Zvezo pa 7. Potom gostovani iz Slovenije je Zveza omogočila nadaljnjih 29 prireditev. V letih 1956 do 1957 je število prireditev močno padlo.

V prosvetnem letu, ki ga s tem občnim zborom zaključujemo, pa lahko ugotovimo, da je na 92 prireditvah delež samostojnih društvenih prireditev narasel na 30 prireditev, delež Zveze pa na 20 samostojnih kulturnih prireditev in 24 predstav slovenskih filmov, ki jih je dal nien pošljoči kino. Poleg tega je Zveza imela še 4 tečaje, z omogočenjem gostovanj kulturnih ansamblov iz Slovenije in Trsta pa je posredovala našemu ljudstvu nadaljnjih 14 prireditev visoke kvalitete. Pri teh prireditvah so na po-

vabilo Zveze letos gostovali na Koroškem: Slovenski oktet v Ločah in Škofičah, Veseli planšarji v Kotmari vasi in v Št. Janžu, Slovensko narodno gledališče iz Trsta v Celovcu, Šmihelu, Žitari vasi, Glinjah in Ločah, Folklorna skupina in oktet Turističnega društva Bohinj v Št. Primožu, Železni Kapli in Šmihelu ter pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja v Železni Kapli in na Brnci.

Med velike kulturno prosvetne prireditve letošnjega leta lahko štejemo Slovenski ples 10. januarja, predstavo Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta v Celovcu 15. aprila, pevski zbor združenih pevskih zborov v Borovljah 21. junija, proslavo 50-letnice SPD „Edinost“ v Pliberku 23. avgusta in proslavo 50-letnice SPD „Kočna“ v Svečah 30. avgusta, pri kateri je med drugimi sodeloval tudi pevski zbor France Prešeren, pri proslavi v Pliberku pa godba ravenskih železarjev.

V zvezi s tem opravljenim delom in pripravo načrta za prihodnje prosvetno leto, ki ga z današnjim dnevom začnemo, je bilo tudi delo v upravnem odboru in v pisarni SPZ bolj živahno, kakor v prejšnjih letih. Od zadnjega občnega zbora pred letom dni je imel Upravni odbor 4 seje, od teh eno skupno z Nadzornim odborom. Poleg tega pa se je Izvršni odbor sestel še k 4 sejam. Pevovodskih in drugih delovnih sestankov je bilo v pisarni Zveze 5.

Pevski zbori imajo nad 250 pevcev

Jedro in stebel prosvetne dejavnosti v preteklem letu so bili pevski zbori in igralške družine. Minulo zimo so se vsi pevski zbori ob izdatni pomoči Zveze pripravljali na veliko skupno turnejo v Maribor in Prekmurje, ki je bila 23. in 24. maja. Na turnejo je vabil Sklad Prežihovega Voranca in so se je udeležili pevski zbori Slovenskih prosvetnih društev Pliberk, Železna Kapla, Št. Vid v Podjuni, Škocijan, Globasnica, Radšče, Kolmara vas, Bilčovs, Škofiče, Ho-

dšče, Glinje ter Št. Iljski zbor društva v Logi vasi, skupno 152 pevki in pevcev. Med pevci je bilo 76 delavcev, 93 pa jih je bilo mlajših od 30 let, od tega 16 pod 20 let. Na Koroškem pa so isti zbori skupno nastopili na velkem koncertu v Borovljah v spomin 50-letnic Slovenskih prosvetnih društev v Pliberku in v Svečah. Zbor je skupno bodisi v moškem ali mešanem zboru posnel tudi radio Celovec.

V tem letu je nastalo tudi nekaj novih

zborov. Podjuna je poleg moških dobila še združeni mešani zbor društev v Železni Kapli in Št. Vidu v Podjuni, ki šteje 45 pevki in pevcev in ki si je nadel ime koroškega narodnega heroja iz NOB „France Pasterk-Lenart“. Ta zbor, ki vadi šele od pomladi, je imel na Koroškem že tri koncerte ter bil na turneji v Bohinju. To je hkrati tudi naš najmlajši zbor, saj znaša povprečna starost pevki in pevcev komaj 23 let.

Poleg tega zborov so letos nastali novi zbori še v Škocijanu, v Glinjah, v Št. Janžu in Svečah, zadnjih 14 dni pa se je k novim rožanskim zborom pridružil še novi pevski zbor v Borovljah. Na novo pa sta pričela vaditi tudi zbor v Škofičah in Hodičah ter pričela delati družbo znanemu pevskemu zboru v Logi vasi. Skupno imajo ti zbori, ki so od zadnjega občnega zbora dali 22 koncertov, zajetih preko 250 pevki in pevcev. Ta nedvomno najlepši uspeh preteklega prosvetnega leta je v prvi vrsti zasluga naših neomajnih in požrtvovalnih pevovodij.

Nič manj pa ni razveseljiv napredek na oderskem področju. Tu je bilo v pretekli zimi igranih 9 iger sedemnajstkrat. Poleg tega pa je bilo še 11 mešanih in družabnih prireditev s kratkimi oderskimi prizori. Igralskim družinam je Zveza pomagala s posredovanjem iger, prepisovanjem vlog in šolanjem režiserskega naraščaja. V ta namen je bil letos prvi režiserski tečaj,

Odnos do Slovenskih prosvetnih društev je treba zboljšati

Tajnik Blaž Singer je nato podrobno poročal o drugem delu SPZ, predvsem v delu v zvezi s potujočim kinom SPZ, dijaškim domom, knjižnim darom in knjižničarstvom sploh. Končno je opozoril, da so po drugi svetovni vojni zaradi obče pospešenega napredka ter viharnega razvoja na področju znanosti in tehnike bile tudi nemške prosvetne organizacije postavljene pred težke preizkušnje, katerih številne od njih še niso prestale, navzlic temu, da stojijo za njimi državni in družbeni aparat in jih podpira z vsemi sredstvi, tako idejnimi, kakor tudi materialnimi in gmojnimi. Niso se znašle, čeprav niso bile v preteklosti preganjane in razpuščene in njihovo premoženje ne zaplenjeno; niso se znašle, čeprav jih tudi sedaj nihče ne zapostavlja.

Naše prosvetne organizacije so imele v preteklosti dosti težji položaj. K že splošno težki preizkušnji so morale prejeti udarec, ki ga je SPZ zadal nemški krški škofski ordinariat, ko je nad njo izrekel ekskomunikacijo. Sedaj, deset let po tem, je ta isti ordinariat likvidiral v žolli slovenski vero-

Šopek rož

Prinesel sem ti šopek rož,
jih sama si želela,
a nisem vedel, da ti boš
v ljubezni zagorela.

Kako naj slutil bi tedaj,
da si me ti ljubila.
Kako naj vedel, da nekdanj
solze mi boš točila.

O, ko bi jaz takrat le znal,
da v srcu boš trpela;
nikdar bi rožic ti ne dal
in mirno bi cvetela.

Prinesel sem ji šopek rož,
jih sama je želela.
In z rožami je deklica
spomladi ovenela.

Pavle Kernjak

ki se ga je udeležilo 9 mladih fantov in deklet.

Skupno s prosvetnimi prireditvami in knopredstavami ter sejami, sestanki in tečaji zaključujejo SPZ in včlanjena društva obdobje od lanskega do letošnjega občnega zbora s 144 prireditvami v službi naše narodne samoobrambe, v službi prosvetljenja našega človeka. V tem številu pa niso vključene neštete pevske vaje in vaje za igre.

nauk. S tem je padla zadnja zavesa pred golo resnico, da krški škofski ordinariat v odnosu do koroških Slovencev noče drugega kakor njihovo čimprejše ponemčenje. Kakor se dosedanjava napredka lahko veselimo, je zaključil tajnik SPZ svoje poročilo, tako smo si tudi na jasnem, da je pred nami še mnogo neobdelane ledine. Iz opravljenega dela sledijo vedno tudi bodoče naloge. Ko je govoril o teh, se je dotaknil tudi potrebe po reorganizaciji odnosov do Slovenskih prosvetnih društev ter zaključil svoje poročilo z ugotovitvijo, da Slovenska prosvetna društva niso nepotrebna navlaka, niti niso članarina in prispevki za društvo nepotrebno zlo. Zaradi svoje obče koristnosti je nedostojno, da beračijo. Njim pripada na vasi dostojno mesto in dostojno priznanje tako s strani ljudstva, kakor s strani oblasti, kadar gre za to, da njene pomoči v tej ali oni obliki potrebujejo in prosijo. V odnosu do Slovenskih prosvetnih društev in njihove Zveze ne vidimo zgolj, kdo je do nas koroških Slovencev lojalen, ta odnos je za vsakogar istočasno merilo njegove osebne kulturnosti.

Dr. MIRT ZWITTER

139

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

Razvoj po 10. obletnici Pariškega sporazuma

3. septembra 1959: Uradni list Republike Italije objavi Dekret predsednika republike št. 688 z dne 8. avgusta 1959 o „Izvedbenih določbah k Posebnemu Statutu Avtonomnega področja Trentino — Tirolsko Podalžje o uporabi nemškega jezika“.

3. septembra 1959: Italijansko združenje „Odbor za obrambo narodne enotnosti“ razširi po vsej pokrajini Bozen letake, v katerih svari Južne Tirolce in Avstrijo pred nadaljnjim žčuvanjem proti Italiji in Italijanom, proti obnovitvi nacistične miselnosti in metod in poziva Italijane na obrambo enotnosti države in položaja Italijanov v pokrajini Bolzano (Bozen).

5. septembra 1959: V referatu v okviru „Mednarodnih visokošolskih tednov“ v Alpbachu zahteva avstrijski državni sekretar prof. dr. Franz Gschnitzer za Južno Tirolsko samostojno avtonomijo pokrajine Bozen ter od Zapadne Evrope podporo za težnje Tirolcev po svobodi.

13. septembra 1959: Z nad peturno padro proslavijo desetletnico ob navzočnosti avstrijskega zveznega predsednika, celotne avstrijske vlade, deželnih glavarjev vseh avstrijskih dežel in visokih predstavnikov javnega življenja Avstrije ter Južnih Tirol-

cev 150. obletnico tirolske vstaje 1809 v tirolskem glavnem mestu Innsbrucku. Za več tisoč člansko delegacijo pod vodstvom dr. Silvija Magnaga iz Južne Tirolske priredi tirolska deželna vlada poseben svečan sprejem.

17. septembra 1959: Parlament Evropskega sveta v Strassbourgu soglasno sklene resolucijo, v kateri ugotavlja, da je položaj narodnostnih manjšin, na katere se je nanašalo poročilo pravnega odbora, na splošno zadovoljiv. V kolikor bi v bodoče nastali med članicami Evropskega sveta spori zaradi narodnostnih manjšin, naj jih prizadete države rešujejo v skladu s statutom Evropskega sveta, v duhu Evropske konvencije o človečanskih pravicah in drugih mednarodnih obvez z dvostranskimi pogajanja. „V kolikor bi taka pogajanja ostala brezuspešna, se pozivajo prizadete države, da se poslužijo za rešitev spornih vprašanj evropske „Konvencije za mirno rešitev sporov“ (to je, da predložijo sporna vprašanja v razsodbo Mednarodnemu sodišču v Haagu). Glasom te konvencije so razsodbe tega sodišča za vse podpisnice obvezne.

17. septembra 1959: Avstrijski državni se-

kreter prof. dr. F. Gschnitzer v referatu pred kongresom „Svoboda v skupnosti“ v Innsbrucku obsodil asimilacijo, izpodrivno priseljivanje ali druge oblike zapostavljanja narodnostnih manjšin. Trditev, da je asimilacija „naraven pojav“, je izgovor večine in daje manjšini pravico silobrana. Avtonomija spada med najbolj učinkovita sredstva zaščite manjšin.

18. septembra 1959: Poslanec SVP v rimskem parlamentu dr. Karl Mitterdorfer predava na kongresu „Svoboda v skupnosti“ v Innsbrucku „O pravicah manjšin“. Za manjšine zahteva priznanje njihove pravice do popolnega lastnega obstoja kot samostojna skupnost na lastnem ozemlju, odklanja vse oblike odtujevanja in izpodrivanja manjšin, zahteva enakopravnost in enak položaj za manjšino na vseh področjih ter popravilo škode, ki jo je v preteklosti nacionalizem prizadejal narodnostnim manjšinam.

19. septembra 1959: Avstrijski državni sekretar prof. dr. F. Gschnitzer izjavi pred svojim odhodom na zasedanje Glavne skupščine OZN v New Yorku v Innsbrucku, da je dobilo južnotirolsko vprašanje s sprejetjem resolucije Evropskega sveta priznanje kot mednarodno vprašanje. Naloga avstrijske delegacije pri OZN bo vodila v isto smer. Zvezni minister za zunanje zadeve bo v generalni debati postavil Južno Tirolsko kot glavno vprašanje, naloga delega-

cije pa bo, da pridobi za ta problem in za avstrijske zahteve razumevanje v svetu.

20. septembra 1959: Avstrijski državni sekretar prof. dr. Gschnitzer dospe v New York, kjer se sestane z avstrijskim zunanjim ministrom dr. Brunom Kreiskym ter podpredsednikom SVP dr. Friedlom Volggerjem.

21. septembra 1959: Avstrijski zunanji minister dr. Bruno Kreisky v generalni debati pred Glavno skupščino OZN v New Yorku po splošnih pripombah k položaju v Južni Tirolski zahteva s sklicevanjem na Pariški sporazum samostojno avtonomijo za pokrajino Bozen. Ako dvostranska pogajanja med Avstrijo in Italijo ne bi rodila zadovoljivega uspeha, bo avstrijska vlada prisiljena, da na osnovi Listine OZN prosi Združene narode, da čimprej obravnavajo to vprašanje.

22. septembra 1959: Predstavnik italijanskega zunanjega ministrstva v Rimu zavrne izvajanje avstrijskega zunanjega ministra pred OZN. Delno gre za notranja vprašanja Italije, druga pa so na dnevnem redu razgovorov med avstrijsko vlado in italijanskim poslaništvom na Dunaju. Avstrijski korak ne bo koristil niti boljšemu izidu teh razgovorov niti izboljšanju odnosov med Avstrijo in Italijo.

(Nadaljevanje sledi)

Še o protislovenskem odloku škofijskega ordinariata

Kakor smo v našem listu že večkrat poročali, je odlok generalnega vikarja Kadrasa o nemškem veronauku izzval silno razburjenje med našimi ljudmi in so iz mnogih krajev poslali celovškemu škofijstvu protestna pisma. V pismu, ki ga je celovškemu škofu dr. Köstnerju poslal zaveden Slovenec in oče iz Št. Jakoba v Rožu, je rečeno:

Meni prepričanemu in globoko vernemu katoličanu je pretreslo vest, ko se je zvedelo o odloku celovškega knezoškofijskega ordinariata v zvezi z našim šolskim vprašanjem, ki ga je tudi kritiziralo vse slovensko časopisje kot ponovni poskus podpore germanizaciji s strani koroških cerkvenih oblasti.

Podpisani sem član cerkvenega odbora.

Bil sem ves čas borec proti nacizmu in to ne le iz narodnega, temveč tudi iz verskega prepričanja. Ne morem verjeti, da bi bila moja borba in borba neštevilnih mojih in naših somišljenikov za narod in vero obsajena tudi na zatiranje s strani naše cerkve.

Dobro se spominjamo vsi odloka iz črne dobe naše zgodovine: „Kärntner sprich deutsch“. Ta odlok je veljal tudi za cerkev. Po tem odloku so se morale naše stare mame in očetje, ki so molili ves svoj živ dan v svoji materinščini, učiti „očenaš“ v nemškem jeziku. Ravno kot prepričan katoličan sem šel v borbo proti nacizmu za osvoboditev Avstrije in vsega sveta.

Kdo bi mislil takrat, kako bo ravnala enkrat z nami tudi z našo pomočjo osvobo-

jena Avstrija. Še manj smo pričakovali tako sovražnega stališča do koroških Slovencev s strani cerkvenih oblasti.

Kaj bo dosegla cerkev s tem odlokom? Po mojem prepričanju bo odbila od cerkve in Boga več vernikov s slovenske strani, kot bi jih morda pričakovala z nemške strani za uslugo, ki jo je s svojim odlokom storila v podporo prav tistim krogom, ki so nekaj ustvarjali vero, ki se je imenovala „gottgläubig“.

Če so se po odloku koroške deželne vlade lahko odločili za pouk nemščine ali tudi slovenščine starši sami, v kolikor niso stali pod gospodarskim pritiskom odvisnega položaja — in to v največ primerih —, po odloku ordinariata starši niti te pravice nimajo. Zaradi tega čutili koroški Slovenci s strani ordinariata nič manj sovražnega šovinizma do nas in nič manj brezobzirnega postopanja, kakor smo to čutili nekaj s strani nacističnega režima, — manjka samo še dejansko zatiranje z zapori, izseljevanjem in podobnim.

Nerazumljivo mi je, kaj je pravzaprav hotel doseči s tem odlokom ordinariat. Da bi po mnenju cerkve slovenski otroci ne smeli učiti se veronauka v svoji materinščini, se mi zdi neverjetno in sem prepričan, da bodo mnogi tudi začeli dvomiti o resnicah, ki nas uči naša cerkev. Mislim, da to ni v interesu cerkve.

Nismo mogli protestirati proti Hitlerjevemu ukrepu. Upam pa, da v svobodni demokratični Avstriji tudi naš ordinariat ne more mimo mnenja svojih — čeprav slovenskih — vernikov, kajti pred cerkvijo in Bogom naj bi bili vsi enaki.

Beljak

Pri okrajnem glavarstvu v Beljaku so premetili naslednje urade: Zdravstveni urad, mladinski urad ter gradbeni okrajni urad iz barake v Pestalozzistrasse in Kaiser-Josef-Platz v poslopje na Glavnem trgu števil. 7, v bivšo poslopje policijskega komisariata. Tudi urad okrajne agrarne oblasti so preselili v poslopje na Glavnem trgu števil. 7. Zdravstveni, mladinski in gradbeni urad so dosegli pod telefonskimi številskami okrajnega glavarstva 6093 do 6095 in 7222.

Sele-Kot

Kaj je z današnjim napredkom vse mogoče, doživljamo prav sedaj pri nas v Kotu. Če bi vstajali iz grobov stari Kočani, ki so še z ročnimi sanmi vozili oglje v Bajtiše, ter si ogledali napeljano žičnico v Zgoranjem Kotu, bi najbrž majali z glavami in dejali: „Gremo nazaj, odkoder smo prišli, to ni več za nas“.

V poletnih mesecih so naši marljivi dvorjani Neča, Kristl, Tomi in Heli iz Sel sekali les za Majerjem. Pomagal jim je še Majerjev najemnik Franc, dokler mu je pač dopuščala njegova „havzinga“. Dela so se lotili v kraju, odkoder doslej še ni bilo mogoče spravljati lesa. Odvozne poti do tja ni nobene, na spuščanje hlodov po zelo grdem grabnu in skalah navzdol pa sploh ni bilo mogoče vsiliti, ker noben hlod ne bi prišel cel v dolino. Edina možnost za spravljanje lesa v dolino je ostala pot po zraku.

Lesni trgovec Unterrassinger iz Beljaka je kupil ta les. Privedel je Tirolece, da bi mu spravili hlode k cesti, ker imajo gotovo oni najboljše izkušnje pri takem delu, saj so sinovi najbolj gorate dežele v Avstriji. Izkušeni Tiroleci so postavili okoli tisoč metrov dolgo žičnico ter spravili les s precej visoke senčne strani na sončno stran naše doline. Na Hirsovem polju je nastalo veliko skladišče lesa, odkoder ga s traktorjem prevaja prevoznik Waldhauser iz Podsinje vsaj nekaj sto metrov daleč k cesti. Tam pa nagajajo težke bukove hlode na tovorne avtomobile, da jih odpeljejo dalje. Vse to je danes mogoče, v času modernega tehničnega napredka.

Kakor kaže, se tirolski delavci počutijo kar dobro pri nas. Ne razburjajo se in ne sprašujejo, zakaj v tej okolici vsi ljudje govorijo slovenski ali zakaj se starši v obče vanju z otroci ne poslužujejo nemščine in podobno, kar kakšnega Celovčana v njegovih narodnostni nestrpnosti tako rado zanima. Pošteni delavci z neizmaličenimi pojmi se zavedajo, da delajo v slovensko govorečem kraju naše dežele ter da so prišli med Slovence. Zaradi tega se prav nič ne vznemirjajo, nasprotno se zanje odkriva v našem kraju posebna zanimivost naše domovine, ki jo naseljujeta obe narodnosti. To pomeni, da živijo daleč od kraja kalilcev dobrega sožitja med narodi sosedih ter niso zastupljeni s hujšakštvom. Eden izmed teh je celo tako vzljubil naše domače ljudstvo, da se že pridno uči slovenščine.

Tirolski delavci so najprej nočevali v naši gostilni pri Maleju. Dobra postrežba in gostoljubje Malejevih so vidno dobro vplivali na vse. Prav je tako, ker o tem bodo radi pripovedali tudi v svojem domačem kraju, kar more našim Selam in okoliškim vasem samo koristiti. Kakor tirolski delavci zagotavljajo, so se dobro počutili v naši domači gostilni; ki je znana po svoji poštenosti pa tudi odločnosti, kadar je treba braniti naše pravice proti komur koli, ki nam jih hoče jemati.

Ko so delavci iz Tirolske dogotovili žičnico, so se od Maleja preselili k Hirsu. Upamo, da se bodo tudi tam prav tako dobro počutili in po končanem delu odšli od nas z lepimi spomini in vtisi.

Spet so govorili o Ljubeljskem predoru

Pred nekaj dnevi je bil v Celovcu občni zbor Avstrijske družbe za ceste. Na zborovanju je govoril zastopnik ministrstva za irgovino in obnovo dr. Buzzzi-Quatrini o načrtu, ki zadeva izgradnjo evropskega cestnega omrežja. Povedal je, da je bila že leta 1950 v Ženevi podpisana tozadevna deklaracija, ki jo je sopolpisala tudi Avstrija. Med drugim je dejal, da polagajo z mednarodnega stališča posebno važnost tudi na ustrezne cestne zveze med Avstrijo in Jugoslavijo. Na konferenci v Solunu, na kateri so bile udeležene Avstrija, Italija, Jugoslavija, Grčija, Turčija in Bolgarija, so razpravljali o izgradnji cestnega omrežja v Južni Evropi. Ob tej priložnosti so razpravljali tudi o vprašanju Ljubeljskega predora.

Govornik je k temu vprašanju naglasil, da je Jugoslavija v zadnjih treh letih zelo močno pospeševala izgradnjo Ljubeljskega predora ter se zelo prizadevala, da bi tudi Avstrija enako storila s svoje strani. Kakor znano, je Avstrija v zadnjih letih storila v tem pogledu zelo malo in pokazala tudi malo zanimanja. Pričakujejo, da se bo pristojno ministrstvo zaradi mednarodne zahteve o potrebi Ljubeljskega predora, hkrati karavanskega prehoda na jug, krepkeje zavzelo za uresničenje načrta.

Predsednik upravnega odbora družbe dipl. ing. Helmut Swietelsky je opozoril, da se je v Avstriji število motornih vozil dvignilo v času 1950—1958 od 258.899 na 790.444. Davek iz pribitka na mineralna olja je v istem časovnem razdobju narasel od 53,3 milijona šilingov na 1250 milijonov šilingov, denar, ki je izključno namenjen za izgradnjo cest.

Kljub temu bo v izgradnji avstrijskih cest treba še ogromno nadoknaditi, da bodo ustrezale vedno gostejšemu motoriziranemu

prometu in bo z tem omejeno tudi število prometnih nesreč. Kakor je ing. Swietelsky dejal, je v državi 1423 mest na cestah, kjer se letno primerijo povprečno tri prometne nesreče, na 133 krajih pa ugotavljajo letno po 10 in več prometnih nezgod. To dokazuje, da so slabe cestne razmere zelo pogosto vzrok hudih in usodnih prometnih nesreč.

V zvezi s temi ugotovitvami ne moremo nikdar dovolj naglašati, da so po naših krajih cestne razmere ponekod skrajno obupne, kjer se kvarijo motorna vozila in je oviran tudi tujski promet kljub naravnim pokrajinskim lepotam.

Razne vesti iz Koroške

Minuli teden se je na koroških cestah primerila spet vrsta prometnih nesreč, namreč 99, pri katerih je bilo 77 oseb poškodovanih, ena pa mrtva. V istem časovnem razdobju se je v vsej državi pripetilo skupno 1198 prometnih nezgod s posledico: 850 poškodovanih in 23 mrtvih udeležencev prometa. Spet so ugotovili žalostno dejstvo, da je 55 brezvesnih šoferjev pobegnilo ter se kratko malo niso zanimali za nesrečne žrtve na cestah. Kakor ugotavljajo pri vsakotdennskih krvavih bilancah motoriziranega cestnega prometa, so tudi prejšnji teden sedeli za volani ponesrečenih vozil šoferji v alkoholiziranem stanju in to kar v 87 primerih. Vsa čast velja varnostnim organom, da so zelo za petami pijanim šoferjem in če katerega zalotijo, mu ne pustijo štartati vozila, čisto odvzamejo tudi dovoljenje za vožnjo. Povsod pa seveda tudi ne more biti oko postave navzoče in marsikateri se izmuzne. V takem primeru pa bi morali biti

trezni potniki tako previdni in pametni, da bi dejali: S pijanim šoferjem se ne vozim! — Požarov je bilo minuli teden na Koroškem sedem, v vsej državi pa 64. Doslej ugotovljeno skupno škodo cenijo na okoli 2.175.000 šilingov.

Kakor poroča tiskovni urad Rdečega križa za okraj Celovec, je imel nedavni poziv v radiu, ki je pozival darovalce za gotove krvne skupine, lep odmev. Okrajni glavar dr. Marko se je zglasil z osmimi uradniki v deželni bolnišnici, kjer so se vsi stavili na razpolago kot darovalci krvi. Celovški okrajni urad Rdečega križa se zahvaljuje vsem za globoko in plemenito razumevanje darovanja krvi ter upa, da bo dejanje okrajnega glavarja in njegovih uradnikov lep zgled tudi za druge.

V Celovcu obstajajo tri lovske zadrugе. Pred nedavnim so imeli odbori zadrug sejo v mestnem magistratu, ki ji je predsedoval župan Ausserwinkler, ki je hkrati načelnik lovskega odbora. Iz poročila je razvidno, da so na področju Celovca v lovskem letu 1957/58 odstrelili 65 srnjadi, 191 zajcev, 25 lisic, 1 jazbeca, 4 dihurje in 24 fazanov. Prispevke iz lovske najemnine v znesku 3444 šilingov, ki jih posamezni posestniki niso dvignili, so namenili krajevniemu kmečkemu odboru za nabavo pripomočkov za uničevanje škodljivcev, ki se jih lahko poslužujejo vsi člani lovske zadrugе.

VABILO

na občni zbor

SLOVENSKEGA PROSVETNEGA DRUŠTVA „BILKA“ V BILČOVSU

ki bo v nedeljo, dne 6. decembra 1959 ob 14.30 uri pri Miklavžu v zgornjih prostorih.

Člani in prijatelji naše ljudske prosvete vabljene k številni udeležbi!

Hranilnica in posojilnica Bilčovs
r. z. z n. j.

vabi na svoj

letni občni zbor

ki bo v torek, dne 8. decembra ob 10.00 uri dopoldne pri Miklavžu v zgornjih prostorih.

Dnevni red običajen.

Zadružniki, udeležite se občnega zbora polnoštevilno!

Življenjska pot proletarca

Borovje. — Minulo soboto ponoči je umrl Hanza Messner, znan v vsej okolici pod imenom Žik. Kdo ga ne bi bil poznal, saj so ga v tem kraju naše zemlje morali poznati vsi, saj je v svojega življenja dnevih delal in pomagal na neštevilnih domačijah. Življenje ga ni obdarilo z materialnimi dobrinami, pač pa mu je bila naklonjena močna narava in njegovo imetje so bile vsa desetletja pridne roke, ki jih je udinjal vse življenje v napornem delu za druge. Lahko bi rekli, da je pripadal v vrsto onih, ki jih imenujemo proletarce, torej ljudi-delavce, brez lastnih sredstev za proizvodnjo, prisiljenih, da prodajajo svojo delovno moč lastnikom proizvodnih sredstev, ki izkoriščajo delavce. V njegovem primeru ni bilo tako hudo, ker se je preživljal med ljudmi v kraju, ki imajo tudi srce za delovnega človeka. Delal je na kmetih, predvsem pa je bilo njegovo delo v gozdu in sploh gozd njegova velika delavnica. Ljudje vedo povedati, da je v pomladanskih in poletnih dnevih vstajal zgodaj, s svojo sekuro in žago je dramil perjaste gozdne pevce, ki so ga bržkone že poznali in so glasovno njegove sikajoče žage in žvenku sekire pridružili svoje žvrgolenje, da je odmevalo v rosno jutro kot lepa, plemenita in vzvišena pesem dela. Ko so mnogi drugi šele vstajali in zaspani začenjali svoje dnevne posle, je imel razžaganih in nacepljenih že pol klaftr dr.

Tako so mu minevala leta življenja iz dneva v dan, človeku, o katerem bi Cankar dejal, da je na Klancu doma. Le včasih se je malo oddahnil, ga nekoliko obilno popil, česar mu pa nihče ni zameril, kajti ljudje so ga na splošno imeli radi povsod. Ko se je po napornem delu oglašal pri znanih kmetih v okolici, so ga z veseljem sprejemali ter se radi pomenkovali z njim, ko je vedel toliko pripovedovati iz svojih dogodivščin. Predvsem je rad obupal spomine iz prve svetovne vojne, ko je moral kot vojak za imperialistične namene bivše monarhije prestati mnogo trpljenja in grenkih doživljanj tudi zaradi tega, ker v svojem preprostem in zdravem razumu ni soglašal z vsemi ukrepi ter akcijami različnih njegovih komandantov.

Svoja zadnja stara leta, dočakal je preko 80 let življenja, je užival skromno rento iz preskrbovalnega fonda. Z ženo Zofijo sta skupno skrbela, da sta se v zadnjih letih prilagojeno danim možnostim in razmeram preživljala, kakor sta pač vedela in znala.

Mnogo ljudi se je od pokojnega Hanza poslavljalo minulo nedeljo ob mrtvaškem odru in lepo število žalnih gostov ga je pretekli terek spremilo na njegovi zadnji poti na libuško pokopališče. Več jih je dejalo „tudi siromaku iz našega kraja moramo izkazati zadnjo čast in spoštovanje“, kar je lepo spričevalo o plemenitem in socialnem mišljenju prebivalstva.

KOLENDAR

Petek, 4. december: Barbara
Sobota, 5. december: Saba
Nedelja, 6. december: Nikolaj
Ponedeljek, 7. december: Ambrozij
Torek, 8. december: Br. sp. M. D.
Sreda, 9. december: Valerija
Četrtek, 10. december: Judita

Pony EXPRESS

Zgodba o najbolj nenavadni pošt-
ni službi preteklega stoletja

njenike na poti pričakovalo 119 poš-
taj s 500 svežimi konji, in 80 jahačev, ki
so bili pripravljani na vse. Čas prihodov v
posamezne postaje je bil podoben vzne-
mu redu in konjeniki so zamujali le po ne-
kaj minut. Za vsak kos poti so bili drugi
konji. Za prerije hitri kentuckyjski žrebci,
za gore in puščave pa žilavi mustangi. Jez-
dece so izbirali izmed najboljših. Bili so
mladi ljudje okoli 20 in po možnosti majhne
postave. Niso smeli preklinjati, piti, kockati
se in pretepali živali. Povprečna plača je
bila okoli 50 dolarjev na mesec, razen te-
ga so imeli seveda zastoj prenočišča. Pri-
bližno 3000 kilometrov dolga pot je bila raz-
deljena na pet delov. Vsak jezdec je pre-
jahal od 100 do 150 kilometrov in pri tem
zamenjal konje na vsakih 20 kilometrov.
Hitrost v preriji je bila povprečno 20 kilo-
metrov na uro. Ko se je jezdec bližal poš-
taji s svežimi konji, je streljal v zrak, da
je bil novi konj že pripravljen in marsi-
kakšen poštar je, da bi rešil sekunde, kar v
diru zavijtel poštno torbo na spočitnega ko-
nja in se prav tako v diru vrgel v sedlo.

Ne smemo pozabiti na nevarnosti. Poseb-
no zahodni del proge ni bil preprosta za-
deva: gore, puščave in Indijanci. Samo ne-
kak izrednih primerov: William Cody je ko-
maj 15 let star prejahal 190 kilometrov in
ugotovil, da so njegovega predhodnika
ubili Indijanci. Zamenjal je konje in jahal
naprej še 100 kilometrov, nato pa se obrnil
in jahal z obratno pošto nazaj. Torej brez
počitka čez 600 kilometrov. O tem fantu je
bilo pozneje še slišati — le pod drugim

imenom. Bil je slovi Buffalo Bill. Bob Ha-
slam pa se je nekoč podal na pot, ker se
je njegov prednik vrnil iz strahu pred Indi-
janci. Po 36 urah v sedlu se je preihotapil
med indijanskimi plemeni skoraj 600 kilo-
metrov daleč in varno prinesel pošto na
cilj. To so bili strahotni napori. Dva jezde-
ca, ki bi se morala srečati, sta nekoč vsa
začudena ugotovila, da se nista srečala,
čeprav sta jahala po isti poti. Šele pozne-
je se je izkazalo, da sta oba nesrečnika
od utrujenosti spala v sedlu.

In kako je sploh prišlo do te nenavadne
poštne ustanove? Bilo je v letu 1860, ko so
Severno Ameriko pretresale hude notranje
krize in so na Zahodu željno pričakovali
novic o tem, ali je že izbruhnila vojna med
Severom in Jugom. Menda najbolj drama-

„SVEŽE“ NOVICE

Ko so nekega dopoldneva v nekem nem-
škem mestu kolporterji s hrupnim glasom
ponujali posebno izdajo „svežih novic“, so
jih mimoidoči kupovali, prepričani, da ku-
pujejo — kot običajno — najnovejše novi-
ce. Toda „sveže novice“ so bile tokrat sve-
že v doslovnem smislu. Te so namreč še ti-
sto jutro bile topoli, ki so rasli na obronku,
nedaleč od mesta.

Ta zanimiv poskus je napravila mestna
tovarna papirja, da bi pokazala brzino
svoje proizvodnje.

Zjutraj ob 7.35 so bili topoli nedaleč od
mesta posekani in prepeljani v tovarno. Tu

tična novica, ki so jo konjeniki prinesli na
Zahod, sta bili le dve besedi: Lincoln iz-
voljen. Lincolnova prva poslanica kongre-
su leta 1861 pa je doživela hitrostni rekord
na poti, saj je potovala le nekaj ur dlje kot
sedem dni do Sacramenta.

Pristojbine za to pošto so bile vedno vi-
soke, obračunavale so se po teži in so za-
to pisma pisali na tanek cigaretni papir.
Običajno je vsak jezdec nosil v svojih tor-
bah okoli 7 kilogramov pisem in časopisov.

Pa kljub temu ustanova organizatorju ni
prinesla dobička. Stroški so bili veliki, zad-
nji udarec romantičnim časom pa je napra-
vila oktobra leta 1861 brzojavna linija čez
celino. Niti najhitrejši konj se ni mogel me-
riti z elektriko in tako je 26. oktobra 1861
Pony Express nehal poslovati, vendar ga
Američani niso tako kmalu pozabili. Zani-
mivo je, da je po poteh teh poštnih jezde-
cev stekla pozneje tudi železnica in pove-
zala leta 1869 Vzhod in Zahod.

so jih obdelali, razdrobili na kose in jih dali
v kotel, kjer so se s pomočjo kisline spre-
menili v celulozno kašo. S tem pridoblje-
na vlakna so se vrstila od stroja do stroja.
Ti so jih zmleli, manjšali, belili, valjali in
sušili — in ob 9,34 so s stroja sneli namotek
z debelim valjem papirja.

Iz tovarne so papir hitro prepeljali v ti-
skarno, ki je takoj spustila v pogon svoje
tiskarske rotacijske stroje in že ob 10. uri
dopoldne so kolporterji po ulicah vpili: po-
sebna izdaja res „svežih novic!“

Od surovega topola, ki je rasel nedaleč
od mesta, do časnika v mestnih kioskih je
bilo potrebno vsega skupaj 145 minut!

pljuči in krvjo. Njegov bratranec, snežni
zajec pa je znan po tem, da tudi, če ga
imamo udomačenega, ne zavrača mesa,
koščkov klobase in žuželk.

Različno brenčanje čebel lahko posna-
memo na magnetofonski trak in izrazimo z
notami. Takšni poizkusi pripeljejo do pre-
senelnjivih rezultatov. Mlade čebele, ki mo-
rajo prinašati hrano za svojo kraljico in li-
činke, brnijo v as-duru. Čebele, ki se pri-
pravljajo na rojenje, pa oddajajo zvok, ki
je enakovreden podčrtanemu cisu ali celo
fisus.

Najsvetlejša žuželka na svetu je hrošč
kukujo. Ta živalca, ki živi v Indiji, je tako
svetla, da jo domačini uporabljajo za žep-
no svetilko. Če napolnite steklenico s temi
žuželkami, je luč dovolj močna, da zdravnik
ob njej operira. V Južni Ameriki pa živi
hrošč, ki s svojo svetlobo privablja samico.
Vsakih šest sekund se zabliska in če mu je
samica voljna odgovoriti, se tudi zabliska
— vendar v presledkih po dve sekundi.
Ženske so vedno neučakane!

Alkohol in slava

Včasih kdo zagovarja alkoholne pijače,
čas „vsi veliki možje so pili“. Spet drugi,
abstinenti, pa dokazujejo, da so bili slavni
ljudje sovražniki alkohola. V resnici pa naj-
demo pivce in abstinate med slavnimi mož-
mi. Galilei in Newton sta bila skoraj po-
polna abstinenta. Največji nemški pesnik
Goethe ni pil niti čaja in kave; bil je neka-
dilec, pil pa je vino. Ni bil sicer alkoholik,
vendar se sladkemu vincu ni mogel odpo-
vedati, čeprav bi se rad, kakor je zapisal
v svojem dnevniku. Med filozofi je bil Kant
popoln abstinent, prav tako sta bila na-
sprotnika alkohola Descartes in Pascal.
Nietzsche pa je bil celo goreč sovražnik
alkoholnih pijač. Tudi Benjamin Franklin je
bil abstinent.

Nasprotno pa je dolga vrsta prijateljev
alkohola med številnimi drugimi slavnimi
možmi, zlasti umetniki, kakršni so bili n. pr.
Beethoven, Rembrandt, Gluck, Poe itd.

Vendar življenjepisci velikih mož trdijo,
da je večina velikih umetnikov in znanstve-
nikov živela zelo zmerno v razdobju svoje
največje ustvarjalnosti.

Žival, ki ima 700 nog

To ni več stonoga — imenujejo jo „ti-
sočnoga“. Odkrili so jo v Ameriki na pod-
ročju ob Panamskem prekopu; to je žužel-
ka, ki ima 700 nog. Trup sestavlja 175
obročkov, ki ima vsak po štiri noge. Vsak
naslednji par nog se lahko premika hitreje
ali počasneje kakor sosedni.

Drobiž iz živalskega sveta

Ste že kdaj pomislili, da bi valili kuščarje
v cvetličnem lončku? Najbrž še ne. In ven-
dar je nekemu novozelandskemu naravo-
slovcu to uspelo. Na Novi Zelandiji živijo
namreč pristni potomci zmajev, ki so pred
pet sto milijoni let gospodarili na zemlji,
so pa danes povsem nedolžne, pol metra
dolge kuščarice. Naravoslovec — piše se
Dawbin — je pri raziskovanju nekega osam-
ljenega otočka v Cookovi ožini našel v
pesku dva in pol centimetra dolga jajca
teh redkih živali. Vložil jih je v cvetlične
lončke in pokril z zemljo. Štirinajst mese-
cev je potrpežljivo čakal, pa ni bilo ničesar.
Potem pa je zalil jajca z vodo in že
nekaj dni pozneje so prilezli na dan drob-
ni kuščarji, najbrž prvi „zmaji“, ki so se
kdajkoli rodili v cvetličnem lončku. S temi
poskusi nameravajo nadaljevati, da bi spet
razširili že skoraj izumrle živali na Novi Ze-
landiji.

Žolne so povsem uničile vremensko hiško
neke sibirske meteorološke postaje, ker so

v njej neprestano tiktakali razni instrumenti.
Ta glas je tako podoben trkanju ličink v
drevesnih deblih, da so se žolne zmotile.
Hkrati je to tudi dokaz, da pripelje žolno
do hrane sluh.

Žirafe, ki so jih imeli ljudje prej za ne-
me živali, se vendarle sporazumevajo med
seboj. Ti orjaki afriške stepe imajo svoj
kratkovalovni oddajnik in sprejemnik. Angle-
ški biologi so namreč odkrili, čemu služijo
žirafi izrastki na glavi, kar so do zdaj za-
man ugibali. Vedeli so le, da ti „rožički“
niso niti orožje za napad niti za obrambo.
Zdaj vemo, da so le prave pravcate ante-
ne sprejemnikov, ki so v velikih izredno
zavilnih notranjih ušesih žiraf. Središče te
kratkovalovne postaje je možganska žleza,
hipofiza.

Zajci lovijo poljske miši! Slišati je kot
lovška latinščina, vendar je dokazano, da
sicer plahi dolgoušec s prednjimi nogami
pobije miš in se posladka z njenim srcem,

ljubila, da me bo odpeljala na njegov
grob.“

Ko je bilo pokopališče skoraj prazno,
sem se odpravil še jaz. Stopal sem proti
zahajajočemu soncu, ki je z zadnjimi žar-
ki obsevalo črne piramide, najbližja je z
vrhom segila v sredo krvavordeče sončne
oble.

Morda me bodo pokopali tu, morda v
Mensu, morda v Merlewaldu. (Na katerem
pokopališču so me obhajale podobne mi-
sli? Nisem se mogel spomniti.) Tamle so tu-
di moji spomeniki. Eden med njimi, listi
tam na skrajni levici, je proti vrhu nekoli-
ko zelen, gotovo je najstarejši. Čez sto let
bodo zeleni tudi ostali. Od vnožja do
vrha. Tedaj bo lepše tod. Ravnina in iz nje
bodo moleti v nebo zeleni stožci. Najprej
bo rasla na njih samo trava, prišel bo kdo
in zasadil cvetlice, morda pa bo le veter
zanesel tjakaj cvetlična semena. In med ze-
lenjem bodo vzcvetele cvetlice, bele, rde-
če, vseh barv. Ko bodo rudarji prišli iz
jam, jim bodo zvedrili pogled. Kajti to ne
bodo več spomeniki smrti, kot so zdaj,
marveč spomeniki življenja, zmage.

Vrnil sem se peš v Mensu, legel, a drugo
jutro sem stopil spet v dvigalo in požrl me
je saht.

Nič bolje ni bilo kot prvi dan, toda ko
sem se okopal in stopil na sonce, sem od-
ločno zavrnil misel na odpoved. Najprej
moram dobiti Martin naslov, moram izve-
deti, kako je z njo, moram... Právzaprav

sam nisem vedel, kaj vse moram; vedel
sem le, da moram ostati.

Šele konec tedna sem izvedel, da je
Marta v Lillu služkinja, in dobil njen na-
slov.

V nedeljo sem se s prvim vlakom odpe-
ljal v Lille. Do poldneva sem si ogledoval
mesto: središče kot Pariz, kolikor dalje
greš od središča, pa kakor Mens, ponekod
celo kakor Merlewald, le da se med rde-
čimi hišami dvigajo velike tovarne in pro-
storna skladišča. Opoldne sem poiskal hi-
šo, kjer je služila Marta. Zakaj je služki-
nja, ko je delala prej v separaciji? Poro-
čena torej ni. Bedak, namesto da bi bil
sam stopil k Molanki, sem napisal Koba-
la, da je v imenu slovenskega društva pi-
sal Molanki, naj sporoči Martin naslov, da
ji bodo lahko poslali neko knjigo. Stal sem
pred visoko hišo z nešteti okni in držal
v rokah droben listič. Marta Molan chez
M. Gustave Narain, directeur etc. Popol-
dne imajo služkinje ob nedeljah prosto,
počakam jo, da pride. Hodil sem pred hišo
gor in dol. Čas mi je potekal zelo počasi,
čeprav je bila ulica živahna, najrazličnej-
ših vozil je kar mrgolelo, meščani so tru-
moma odhajali iz mesta, na zelene trate,
na nogometno tekmo, na deželo. Že so se
mednje mešale služkinje; same ali z voja-
ki. Ura, ki je bila razstavljena v veliki urar-
ski izložbi onstran ulice, je kazala že eno,
pol dveh, dve, Marte pa ni bilo.

Odšel sem v hišo in se povzpел po belih

marmornatih stopnicah, na katerih se je le-
sketalo popoldansko sonce. Počasi sem sto-
pal s stopnice na stopnico, kot da vsako
posebej preiskujem, če je dovolj trdna. Ko
sem prišel v prvo nadstropje, so se nad
menoj odprla in spet zaprla vrata. Marta
sem si rekel. Obstal sem. Po stopnicah na-
vzdol je prihajalo visoko dekle, oblečeno
v poletno, rožasto obleko, sonce ji je sija-
lo naravnost v oči, zato me ni mogla vi-
deti, jaz pa sem videl, kako so se ji blešča-
le oči, kako ji je na obrazu igral nasme-
šek, kako je imela ustnice nekoliko odprte.
Še lepša je bila kot kdaj koli prej!

„Marta!“ sem zaklical, ko je s soncem v
očeh prišla do mene.

Zdrznila se je, potem je obrnila glavo
k meni, ki sem stal ob zidu. Lice ji je zago-
relo, ustnice so se še bolj razprle in izza
njih sta se pokazali dve vrsti belih zob.

„Me ne poznaš več?“

„Kaj te ne bi poznal!“

Segla mi je v roko.

Šele spodaj na pločniku me je vprašala:
„Od kod si prišel, kje živiš? Kod si hodil
vsa ta leta?“

Na kratko sem ji povedal, potem pa
vprašal še jaz.

„Leto dni sem tu, prej sem bila v Trielu. Ni
slabo,“ je takoj dodala, ker je opazila, da
bi rad nekaj vprašal, „gospa je ljubezniva,
gospod dostojen, otrok pa nimata, žele je-
seni bosta dobila prvega.“

Šla sva počasi po ulici v tisto smer, ka-

Kje ste, Lamučovi?

Anton Ingolič

Bil sem pobit, kot že dolgo ne.

Nekdo me je prijel za roko. Ko sem se
ozrl, sem zagledal ob sebi dečka široke-
ga obraza in zelo svetlih las in oči.

„Nisi ti Marko?“

Pogledal sem bistreje.

„In ti si Nejček, ne?“

„Seveda,“ je odvrnil moj pol brat, v
zadregi obmolnil, potem pa pokazal na
drugo stran groba. „Tamle so mati.“

Stopil sem k Molanki.

„Bral sem o nesreči,“ sem rekel, potem
ko sem ji segel v roko.

„Prihajaš iz Merlewalda?“

Hudo se je postarala.

„Ne, iz Pariza, zdaj sem pa v Mensu.“

Trenutek sem se obotavljal, končno pa le
vprašal. „Kje je Marta?“

„V Lillu. Ne vem, zakaj ni prišla.“

Klambovska dečka sta se z objokanimi
očmi obrnila k materi.

„Ne bi šli?“

„Si bil na očetovem pogrebu?“ sem vpra-
šal Nejčka.

„Prepozno smo izvedeli. Marta mi je ob-

Koliko krme imam na zalogi?

Čprav na isti površini, pridelamo vendar vsako leto različne količine sena, silaže, žita, krompirja in pese, ki so naša najpomembnejša krma za živino in prašiče. Kakor moramo vsako leto računati s količinsko razliko v pridelku krme, tako si moramo biti tudi na jasnem, da se hranljivost te krme še bolj razlikuje. Narava, od katere smo v kmetovanju najbolj odvisni, je zelo muhasta. Nikoli nam naš trud in našo skrb ne povrne z enakim pridelkom ne po količini in ne po kvaliteti. Vpliv toplote in vlage ali — bolj preprosto povedano — sonca in dežja v dobi rasti in dozorevanja je za količino in vrednost pridelka večji, kakor od človeške pameti in roke vložena oskrba in spravilo posevkov.

V krogotoku kmetijskega leta imamo za proizvodnjo krme na razpolago omejen čas, ki se konča z možnostjo strniščne setve okoli 10. avgusta. To je zadnji termin, s katerim še lahko povečamo zalogo poznovesenske in zimske krme, predvsem za govejo živino. **Za prašiče pa so možnosti za zagotovitev potrebnih zalog krme, predvsem pitovne, dosti neugodnejše.** Krmno žito moremo sejati le še pomlad, od krmnih okopavin pa moremo pridelok povečati praktično le še s saditvijo kolerabe in pese v strnišče ozimnega ječmena ali poznavredne zelene njivske krme. Te možnosti vendar ne moremo povsod in vsako leto izkoristiti. Ovirata nas vreme in število ljudi, ki so za delo na razpolago.

Prav vreme in število ljudi, ki so za delo

na razpolago, nam zaradi tega v naši živinoreji in vsakoletni proizvodnji mleka in mesa narekujejo zelo prožno gospodarstvo. **Uspeh v govedo- in prašičereji ni odvisen od števila goved ali prašičev pitancev, temveč v prvi vrsti od tega, da bodo imeli tako pitanci kakor krave molznice ter mlada in pitovna goveja živina čez zimo tudi res dovolj cenene domače krme. Doma pridelana krma je najcenejša krma. Ako imamo te dovolj, bo tako proizvodnja mleka, kakor tudi mesa, bodisi pri govedu ali prašičih, še vedno rentabilna.** Rentabilnost je odvisna v prvi vrsti od tega, ali dobijo naše živali tudi res dovolj te krme, da dajo polno količino mleka oziroma možni prirastek na dan.

Seno ni vedno seno

Ko sedaj prihajamo k odgovoru na postavljeno vprašanje „Koliko krme imam na zalogi?“, je treba, da najprej dobimo odgovor, koliko kilogramov ali metrskih stolov imamo stlačenega sena in otave, silaže, krompirja, pese in žita. To pa je stvar merjenja in računanja prostornine, ki smo se ga učili že v ljudski šoli. Kubične naših zalog sena, otave, silaže, krompirja, pese in žita pomnožimo s specifično težo teh predmetov. Pri tem je prav, da upoštevamo zgubo, ki bo čez zimo nastala pri senu in otavi zaradi zdrobljenja, pri silaži, krompirju in pesi zaradi gnitja ali druge

Uspeh gospodarjenja z našimi domačimi živalmi se prične in konča pri količini in krmni vrednosti krme, ki je za zimsko krmiljenje na razpolago. Doba zimskega krmiljenja traja pri nas po navadi od 15. oktobra do 15. maja ali 7 mesecev. Čprav tu in tam še po 15. oktobru in pred 15. majem lahko pasemo, krmimo zeleno ali svežo s polja, moramo pri ugotavljanju zalog zimske krme in primerjanju teh s številom goveje živine, ki jo bo treba prekrmiti, računati dobo zimskega krmiljenja s 7 meseci ali okroglo z 200 dni. Pri prašičih morajo naše zaloge segati še dalj; potrebno bi bilo, da bi segle, vsaj pri žitu, do prihodnje letine, pri krompirju pa kolikor mogoče daleč v pomlad, tja do pričetka poletja.

okvare. Upoštevajoč to bomo za suho krmo, to je seno in otavo vzeli, da tehta nerazrezan kubični meter v seniku povprečno 60 kg, dočim bomo za zrezano seno in otavo vzeli, da tehta kubični meter 100 kg. Kubični meter silaže tehta v povprečju 750 kg, krompirja in pese pa 600 kg. Od krmnega žita tehta kubični meter koruze v

povprečju 700 kg, ječmen 600 kg, oves pa 450 kg.

Če imamo v glavi ali zapisano prostorninsko izmero in težo naših zalog krme, potem je prvo vprašanje, koliko te krme bo treba za prekrmljenje goveje črede. **Napačno pri tem bi bilo, če bi v senu gledali samo seno.** To smemo kvečjemu pri koruzni silaži, pesi, krompirju in žitu, ki imajo svojo določeno hranilno vrednost, ki jo danes najdemo v vsaki živinorejski knjigi ter kmetijskem koledarju in priročniku. Pri nobeni te vrste krme ne niha odstotek beljakovin tako močno kot pri senu. Dočim je v odstotku beljakovin v silaži razlika med koruzno silažo in mešanico koruze ter detelje ali trave kvečjemu za 1/2 % ali v dnevnem obroku 30 kg silaže 15 dkg beljakovin, znaša ta razlika pri senu lahko 5 do 7 % ali v obroku 8 kg sena na dan 40 do 56 dkg. Zato je pri določanju krmne vrednosti sena zelo potrebna temeljita presoja, kakšne vrste seno smo pridelali in pod kakšnimi vremenskimi prilikami smo ga spravili pod streho. Namreč ne smemo pozabiti, da n. pr. 8 kg dobrega sena lucerne po beljakovinah zadošča za osnovno krmo in za 12 l mleka, da pa je 8 kg ostarelega in opranega sena že premalo zgolj za vzdrževalno krmo molznic.

Od sena pa je odvisen uspeh v govedoreji

Ta primerjava pove, da seno ni seno in da je od njegove kvalitete najbolj odvisna molznost in prirastek goveje črede. **Seno v zimskem krmiljenju namreč ni samo nosilec beljakovin temveč istočasno tudi sušine.** Sušina daje živali občutek sitosti in omogoča zadostno izrabo hranil v govejem vampu. Kako pomembno je seno v goveji krmni, vidimo iz naslednje primerjave: Kilogram dobrega sena ima po beljakovinah šest do sedemkratno vrednost silaže, krompirja ali slame, po sušini pa štirikratno vrednost sušine v silaži ali krompirju in osemkratno vrednost pese ali repe.

Če potrebuje krava z 9 l mleka dnevno 13 kg sušine, potem moremo tej potrebi zadostiti le, ako dobi krava poleg 40 kg silaže ali krompirja še 10 kg sena. Pri krmiljenju pese pa je poleg 80 kg pese potrebnih 10 kg sena, da ima krava občutek sitosti in da krmo v polni meri prebavi. Pri dobrem senu ta dnevni krmni obrok po beljakovinah in škrobnih enotah zadostuje za proizvodnjo 12 l mleka, kar pomeni, da bo krava, ki dobi za 9 l mleka sušine, dala tega več in da bo ostala pri lepi rejji.

Primanjkajočo sušino sicer lahko nadomestimo s slamo, vendar nam bo pri tem zmanjkalo tako beljakovin kakor tudi škrobnih enot. Po drugi strani pa je tudi napačno, če bi mislili, da bomo s samim senom

zadostili potrebi krme s strani krave z 9 l mleka. Tu bi tudi pri 15 kg sena dobila krava premalo sušine in premalo škrobnih enot.

Iz te primerjave vidimo, da je v goveji krmni odločilni regulator seno in da je njegova hranilna vrednost odločilna za uspeh tako v mlečni kakor tudi v mesni proizvodnji v govedoreji.

V prašičereji je račun enostavnejši. Prvič imamo tukaj kot pitovno krmo v glavnem krompir in žito. Pri hitrem pisanju potrebujemo na pitanca ca. 800 kg krompirja in 150 kg žita. S precejšnjo gotovostjo lahko računamo, da bomo za to krmo dobili pri pitanju prirastek 70 do 90 kg žive teže. Ta kalkulacija ima večjo gotovost na svojo pravilnost, kakor pa katera koli kalkulacija v govedoreji.

Ko gremo sedaj preračunavat svoje zaloge krme, temeljito presodimo, ali imamo res dovolj krme predvsem za našo govejo čredo. Pri tem bodimo posebej pozorni na seno kot regulator beljakovin in sušine v krmni. Če se nam zaloga ne ujema s številom živine, potem pravočasno zmanjšajmo število. Bolje je, da imamo čez zimo v hlevu manj glav, zato pa več kg teže, kakor pa številčno dosti živine, na kateri ne bo priraslo nič mesa, niti ne bomo dobili zaželjene količine mleka.

Kaj je novega na lesnem trgu?

Po razvoju v zadnjih tednih evropska tržišča za les kažejo, da se je cena za hlodovino ustalila in do gotove mere tudi zboljšala. Za pozno jesen in bližnjo zimo računajo pri hlodovini povsod z ustaljenimi in zadovoljivimi cenami. Za razvoj v prihodnji pomladi pa na področju lesa še ni gotovosti.

Skladno s tem razvojem je sedaj tudi povpraševanje za hlodovino zelo živahno. Če bo vreme prihodnjih tednov kolikor tako ugodno, da bo mogoče hlodovino spraviti iz gozda, bodo jesenske in zimske prodaje lesa dokaj ugodne in je še računati, da bodo tudi cene nekoliko narasle. Kmetovalcem ta ugodni razvoji na trgu omogoča, da potom lastne sečnje in s takojšnjim pravilom lesa na žage sedaj izkupiček iz gozda še posebej zboljšajo.

V zadnjih tednih je na Koroškem cena smrekove hlodovine, dostavljene na žago, znašala 460 do 500 šil. Hlodovina macesna in bora za to ceno še nekoliko zaostaja. Tržišče za drobni les pri brusnem lesu s ceno 320 šil. loco postaja kaže neizpreme-

njeno in še vedno ne prav zadovoljivo ceno. Drogove plačuje Italija po 420 do 450 šil. Tudi za jamski les se je cena precej popravila.

Zavarujmo sadna drevesca in opravimo delo v sadovnjaku

Sedaj je čas, da se podamo v sadovnjak in tam opravimo jesensko delo. H temu delu spada najprej gnojenje s hlevskim gnojem, ki ga zakopamo pod drevesni kolobar. Drugo opravilo je obnova drevesnih kolobarjev pod mladim sadnim drevjem. Pregoste drevesne krone na vsak način razredčimo prej, preden pade sneg. S tem bomo preprečili snežne polome v sadovnjaku. Porezane veje pustimo v sadovnjaku, da bodo imeli zajci čez zimo kaj glodati in da se ne bodo lotili mladih debel. Mlada debela zavarujmo pred zajci z ograjami iz žične pletenine, desk, papirja ali slame. Rane po odžaganih vejah lepo obrežimo in jih zamažimo s katranom ali drevesnim voskom.

mor so še vedno drveli avtomobili in kamor so vodili vojaki in drugi preprosti fantje in možje svoja dekleta in svoje žene. Tudi midva sva se uvrstila mednje. Marta, Marta! je klicalo v meni, to je moje dekle, to bo moja žena! Ne izpustim je več, ne grem več od nje, v Mensu ostanem, da, ostanem, dokler se ne pogoriva, dokler...

Prišla sva do križišča. Obstala je in mi v zadregi ponudila roko.

„Vesela sem, da sva se videla, da si v Mensu, da...“

Kakor da me je kdo treščil z višine na tla.

„Pospremim te,“ sem izjecljal.

„Ni daleč,“ se je branila.

„Nč ne de,“ sem rekel in stopil za njo.

Na prihodnjem križišču sem opazil, da ne ve, ali bi šla naravnost ali krenila na levo ali desno. Torej ima sestanek in na vsak način želi, da bi jo pustil? Prišel sem prepozno, že spet prepozno.

„Nisi prosta?“

„Sem,“ je odgovorila, a se takoj popravila, „pravzaprav nisem, po nekoga grem, dogovorjeno je.“ Pogledala je na uro. Imela je lepo zapesno uro, sploh je bila lepo oblečena, nihče je ne bi mogel imeti za služkinjo. „Dve je že minilo. Čaka me.“ Spet mi je ponudila roko. „Gotovo se bova še videla. Kmalu pridem v Triel, Klamboš je umrl, na pogreb nisem mogla, ker

je bila gospa nekaj bolna; spodobi se, da mu odnesem cvetja na grob. Srečno, Marko!“

Nasmehnila se je, veselo in žalostno obenem.

Ko sem izpustil njeno desnico, se je hitro obrnila in odšla. Gledal sem za njo, dokler ni pri prvem križišču zavila na desno. Preden se je izgubila za vogalom, se je obrnila. Pomahal bi ji bil, pa sem imel roko tako težko, da je nisem mogel dvigniti.

Nekaj časa sem še križaril po skoraj praznih ulicah, potem pa odšel na postajo in se s prvim vlakom vrnil v Mens.

Naslednje dni ni bila plast premoga, ki smo vrtali vanjo, nič debelejša, odkop nič višji, tudi ni bilo nič manj prahu in zraka ni bil nič manj zadušljiv, sploh se ni nič spremenilo, meni pa je bilo delo vendarle lažje, roke mi niso tako kmalu otrpnile in mislil sem lahko skorajda do kraja šihata. Mislil sem seveda največ na Marto.

Naslednjo nedeljo nisem čakal tako dolgo in z Marto, ki se ni nič manj kot prvič razveselila mojega obiska, sva šla po široki ulici prav do kraja, do parka, kjer so bile pod visokimi drevesi razvrščene zelene popleskane klopi.

„Marko, nazaj moram,“ me je zadržal Martin glas, ko sem stopil proti eni izmed praznih klopi.

„Kam?“

„Čaka me...“

„Kdo te čaka?“

Nisem slišal in videl ne avtomobilov, ki so drveli po cesti, ne ljudi, ob katere sem se zaletavaj, ničesar in nikogar ni bilo, bila je samo Marta, Marta s svojo skrivnostjo, ki so jo razodevale zbegane oči, rdečica na licih, vsa njena postava.

„Kdo, Marta?“

„Madelon,“ je odgovorila komaj slišno.

„Madelon? Kdo je to?“

„Moja hčerka...“

„Tvoja hčerka?“ To ni bil samo vzklik začudenja, marveč tudi olajšanja. „Ali je jaz ne smem videti?“

„Smeš, seveda smeš...“

„Potem pa pojdiva skupaj...“

„Da bi šla skupaj ponjo?“

„Zakaj ne?“

„Pa pojdiva!“

In sva šla. Vso pot nisva spregovorila. Sicer pa ni bilo daleč do velike rjave hiše, v kateri je bilo otroško zavetišče, kakor je pričal napis, ki sem ga prebral, ko sem ostal sam pred širokimi vhodnimi vrati. Nisem mislil na to, kdo naj bi bil oče Martinemu otroku, ne, to mi ni prišlo niti na misel, zame je bilo najvažnejše, da je Marta prosta in da je vesela, ker sva se spet našla.

Nasmejana je stopila na ulico z deklico, ki ji ni moglo biti več kot tri leta, bila je

debelušast otročiček z nakodranimi, črnimi lasmi. V ničemer ni bila podobna Marti, svoji materi.

„Vidiš, Madelon, to je Marko, stric Marko!“ je dejala Marta francoski, ko je bolj rdeča, kot so bile fiste češnje, ki sem jih bil prinesel s Strmca v Podlog, pripeljala dekletce do mene.

Madelon je dvignila oči k meni, tedaj sem šele videl, da ima tudi oči črne.

„Kakšen velik stric!“ je dejala z občudovanjem.

Potem smo šli vsi trije v park. Mala Madelon. Lenka, kakor jo je Marta nekajkrat tudi poklicala, je vso pot govorila in čebrijala; na klopi ni ostala dolgo, pri rožnem grmu je zagledala otroke svoje starosti in odhitela k njim.

„Tudi jaz imam otroka,“ sem spregovoril v molku, ki se je usedel med naju.

„Tudi ti ga imaš?“ se je zavzela Marta.

„Sinčka, hčerko?“

„Ne vem, ali je sin ali hčerka.“

„Ne veš?“

Povedal sem ji, kako je bilo z Louison pod Pic de Nuit.

Spet sva molčala. Medtem je prišla Madelon k materi in jo prosila za češnje, ki jih je imela Marta v torbi.

„Prosim, veliki stric,“ je ponudila še meni.

Vzel sem nekaj češenj in jih pozobal. Marta se je nasmehnila. Ali se je tudi ona spomnila češenj s Strmca?

(Nadaljevanje sledi)

1933—1939

EVROPA PRED VIHARJEM

I. Reichstag v plamenih

Himmler je sovražil Röhma, kateremu je bil kot šef SS formalno podrejen, ker so bile enote SS podrejene generalnemu štabu SA, čeprav je bilo nasprotstvo med SA in SS skoraj nevzdržno. Ko bo prišla ura obračuna, bodo prav elitne čete SS likvidirale voditelje SA.

Vzporedno je tekla še posebna akcija. Rudolf Hess (Hiljerjev namestnik), Martin Bormann (sekretar nacistične stranke) in njune pisarne vztrajno zbirajo gradivo o prestopkih oddelkov SA in o škandalih, ki jih delajo Ernst Röhm in drugi voditelji SA. In teh je precej!

Röhm je imel v nacističnem vodstvu le malo prijateljev. To sta bila Goebbels in — Hitler. Goebbels je bil nagibal k Röhmu, ker je bil sam skrajnejši in mu sporazum z „reakcijo“ ni bil blizu. Ostal je z Röhmom vse do sredine junija. Šele v zadnjih dneh pred likvidacijo voditeljev SA je preskočil v nasprotni tabor. Hitler je bil navezan na Röhma. Ernst Röhm in Georg Strasser sta bila edina človeka, ki sta ga lahko tikala ves čas njegove politične kariere. Hitler ni mislil na Röhmovo likvidacijo vse do druge polovice junija. K temu sta ga nagovorila Göring in Himmler. Priprčila sta ga, da pripravljata Röhma prevrat. Führer je sicer nasprotoval Röhmovim načrtom, toda do zadnjega ni mislil na fizično likvidacijo. Za ta korak se je odločil šele zadnje dni pred obračunom. Röhm je končno poveljeval oddelkom SA, ki so bili pomembna sila in vsi voditelji SA — oberguppenführerji — so bili Röhmovi bližnji prijatelji. Toda res je tudi, da so bili Röhm in njegovi prijatelji silno nepopularni zaradi izgredov, luksuza in moralne pokvarjenosti.

Röhm je opazil, da se nekaj dogaja in da je SA v defenzivi, zato je 16. maja izdal povelje lokalnim voditeljem SA, naj beležijo vse obtožbe in napade proti oddelkom SA.

Prihodnji tedni so zaviti v skrivnost. Kasnejša poročila o teh dogodkih in pričevanja očividcev si nasprotujejo. Dokumentov ni več. Po porazu Nemčije o teh dogodkih niso našli nobenih dokumentov. To je del zgodovine Hitlerjeve Nemčije. Za njim ni smela ostati nobena sled.

Popolnoma jasno je samo dejstvo, da je Hitler ostal pri sporazumu z armado in je zato 4. junija poklical na razgovor Röhma. Kasneje (že po obračunu) je Hitler o tem sestanku dejal, da je opozoril Röhma, naj ne poskuša začeti drugo revolucijo. „Izrecno in zadnjikrat sem ga prosil, naj se upre tej neumnosti, naj uporabi svojo avtoriteto, da bi zaus avil razvoj stvari, ki bi v vsakem primeru mogla privedi le do katastrofe.“ Hitler je tudi dejal, da je zagotavljal Röhmu, da ne namerava razpustiti SA oddelke, toda opozoril ga je na njegove škode in na razpisno in čudno življenje njegovih najbližjih tovarišev v vodstvu SA. Najbrž mu je tudi povedal o svoji nameri, da postane Hindenburgov naslednik in da mu naj ne dela težav s svojimi spori z armado.

Röhm ni nikoli povedal, kaj sta s Hitlerjem govorila. Če bi hotel to storiti, bi moral povedati takoj, kajti šestindvajset dni po tem sestanku ni več živel.

Vrnimo se raje k dejstvu. Dva dni kasneje — 6. junija — je Hitler odločil, da pošlje oddelke SA na enomesečni dopust. Na dopust naj bi oddelki odšli 1. julija; vrnili bi se 1. avgusta. Dan za tem je izjavil Röhm, da odhaja na bolniški dopust za nedoločen čas. Oddelki SA ne bodo smeli nositi na dopustu uniforme in se ne bodo smeli udeleževati nobenih prireditev in vojaških vaj. In spet: da ne bi prišlo do kakšnih govoric, je Röhm izdal za oddelke SA svoj naslednji ukaz:

„Pričakujem, da bodo oddelki SA 1. avgusta popolnoma spočiti znova pripravljene služiti častnim nalogam, ki bi jih pred ne lahko postavilo ljudstvo in domovina. Če so vražniki SA gojijo upanje, da se člani SA ne bodo vrnili z dopusta, ali da se bo vrnil samo del, smo pripravljene, da jih pustimo uživati v tem upanju kratak čas. V primeren trenutku in v primerni obliki bodo dobili primeren odgovor. Oddelki SA so in bodo ostali usoda Nemčije.“

Sporočilo zgornje dokazuje, da Hitler Röhma ni mogel pregovoriti. Röhm je odšel iz Berlina trdno prepričan, da se v bližnji bodočnosti ne bo zgodilo nič posebnega. To govori tudi proti kasnejšim Hitlerjevim navadbam, da je Röhm pripravljala svojo revolucijo za konec junija. Saj je vendar bil na dopustu in so ga zadnji dan tega meseca našli nič hudega slutečega v postelji. Odšel je v letovišče Wies-See blizu Münchena in tam

ostal do svojega žalostnega konca.

Hitler je govoril kasneje (13. julija 1934) pred Reichstagom in pred poslanci pojasnjeval Röhmovo krivdo. Hitler jo je tolmačil takole: „Röhm naj bi obnovil zveze z generalom von Schleicherjem (nekdanjim kanclerjem), s katerim se je dogovoril za določeni program:

1. Vreči sedanjo nemško vlado;
2. armado in vsa nacionalna združenja zlit v eno samo organizacijo;
3. tej novi organizaciji bi načeloval Röhm;
4. general Schleicher bi postal podkancler in tako zamenjal von Papena. Kasneje bi Schleicher vstopil v vlado.“

Vse je kazalo, da sta se sporazumela, naj bi Hitler še nadalje ostal kancler. Ker nista verjela, da bi Hitler pristal na ta načrt, sta skovala zaroto. Program bi izvedla „z udarom“, v katerem bi glavno vlogo odigrala garda štaba SA. (Spomnimo se, da je na to gardo opozoril Hitlerja že prej general von Blomberg.) To bi ne bilo vse. Hitler je dejal, da sta se Schleicher in general von Bredow povezala z neko „tuyo velesilo“. Mislil je Francijo. Tako bi bila zarota popolna. Med upornike naj bi vstopil še Georg Strasser, ki je od Hitlerjevega prihoda na položaj kanclerja živel sam zase in se politično ni več udeleževal.

Hitler je še poročal o Röhmovem načrtu,

Hitler obiše Mussolinija v Benetkah

V juniju 1934 je Hitler prvič odšel kot kancler na obisk v inozemstvo. Obisk je bil namenjen njegovemu tedaj še „starejšemu bratu“ v politiki — Benitu Mussoliniju. Srečala sta se 14. junija v Benetkah. Hitler se je počutil kot učenček. Mussolini je bil na vrhuncu svoje slave in je sprejel Hitlerja v bleščeči uniformi, s kratkim mečem ob boku.

Hitler je prisel v skromnem dežnem plašču in z mehkim klobukom. Tega prvega srečanja ni Hitler nikoli prebolel, saj se je zdel ponižan, ko mu je italijanski diktator svetoval:

„V svoji hiši moraš uvesti red...“

Hitlerju je svetoval, naj levemu krilu stranke prepove delo. Hitler se je vrnil iz Benetk potolažen, toda razdražen kot sršen. Morda ga je tudi to srečanje sililo, da se je odločil za Göringov in Himmlerjev načrt.

Najbolj zapletena je vloga Georga Strasserja — če je le-ta igral sploh kakšno vlogo. Njegov brat Otto Strasser je po vojni pri zaslišanju izpovedal, da je Hitler poklical Georga k sebi, preden je odšel v Benetke. Ponujal mu je ministrstvo za gospodarstvo. Georg je baje postavil pogoje, da Hitler odpusti Göring in Goebbelsa. Hitler ga je zavrnil in tako sta se razšla za vedno. Otto Strasser je še povedal, da se je tedaj Goebbels tajno sestajal z Röhmom v neki Münchenski krčmi. (Pravijo, da sta v Röhmovi čistki postala žrtvi tudi krčmar in natakter te krčme!) Ko se je Hitler vrnil iz Benetk, mu je Goebbels poročal o teh svojih razgovorih z Röhmom.

Skoraj bi morali verjeti, da je Hitler že vedno upal, da se bo Röhm unesel in da bo tudi Strasser popustil. Vedno bolj se je nagibal na zmerno stran v stranki in to tem, bolj, ker ga je skrbelo še nerešeno vprašanje predsedniškega mesta, ki ga bo kmalu izpraznil betežni Hindenburg. Vendar je še odlašal in se izogibal akcije.

Tedaj se nenadoma oglasi iz ozadja von Papen, ki je dne 17. junija obiskal univerzo v Marburgu. V govoru, ki ga je tu imel, je v glavnem govoril o „drugi revoluciji“ in o zlorabi nacistične propagande.

„Razumljivo je samo po sebi“ — je izjavil von Papen — „da prevzamejo položaje v oblasti najprej tisti, ki v revoluciji sodelujejo. Toda ko je revolucija končana, tedaj mora vlada predstavljati vse ljudstvo... Ne moremo si zamisliti razdelitve ljudstva po starogrškem modelu Spartancev in Helotov...“

Ko je govoril o „drugi revoluciji“, je dejal:

„Kdorkoli se neodgovorno igra s takšno idejo, ne sme pozabiti, da bi po drugem valu revolucije lahko prišel tretji in da bi tisti, ki pretijo z giljotino, lahko postali nje prve žrtve...“

Mnogo se govori o prihodu socializacije. Mar smo zato šli skozi antimarksistično re-

volucijo, da bi uresničevali marksistični program? ...“

Nacistično propagando je von Papen ošibal s temi besedami:

„Velikih ljudi ni ustvarila propaganda, temveč rastejo, dokler zgodovina ne prizna njihovih del in niti bizantinizem (spletkarjenje) ne more izigrati tega prirodnega zakona. Kdor govori o Prusih, mora najprej mi-

sliti na mirno, nesebično službo, a kasneje na nagrado in priznanje.“

Von Papen je zaključil svoj govor takole: „Če kdo želi bližji in edinstveni stik z ljudmi, tedaj ne sme podcenjevati njihovo pojmovanje. Pridobiti si mora njihovo zaupanje, a ne jih držati venomer na uzdi... Nobena organizacija in propaganda, pa naj bo še tako izredna, ne more zadržati za dolgo takšnega zaupanja... Čas je, da se zedinimo v bratstvu, prijateljstvu in spoštovanju vseh naših državljanov, da ne oviramo dela resnih ljudi in da umirimo fanatike.“

Istega dne je govoril Hitler v Geri o „pridkljavcih, ki držijo, da morejo z nekaj frazami zaustaviti gigantsko obnovo življenja nacije“.

Papenov protestni govor je bil pomemben. Goebbels je takoj prepovedal vsem časopisom njegovo objavo. Vendar so posamezni izvodi zaplenjene „Frankfurter Zeitung“ prišli prek meje. Inozemstvo je govor ponatisnilo. Nastala je senzacija, ki je prodrla nazaj v Nemčijo. Ko se je von Papen 24. junija pojavil v Hamburgu, so ga ljudje burno pozdravljali. Tako so potrdili njegov govor.

20. junija je von Papen šel k Hitlerju in zahteval, da ukine prepoved nad njegovim govorom. (V resnici ni bil sam avtor tega govora. Policijski general Daluge je prek svoje mreže ugotovil, da je govor sestavil novinar dr. Edgar Jung — Papenov prijatelj. Govoru sta botrovala še Papenova tajnika von Bose in Klausener, ki je bil voditelj nemške katoliške akcije.) Papen je zagrozil z ostavko in izjavil, da bodo odstopili tudi drugi konservativni ministri.

Goebbels mu je odgovoril prek berlinskega radia:

„Nekateri ljudje, ki danes izjavljajo, da so naši zavezniki, so bili na oblasti, ko smo se mi borili, da jo osvojimo. Ali so nam tedaj pomagali? Ravno nasprotno, hoteli so nam prekrizati pot. In danes? Danes, ko končno imamo oblast v rokah, bi nam prav ti ljudje hoteli onemogočiti njeno izvrševanje.“

Nato je Goebbels še zagrozil:

„Ti ljudje predstavljajo reakcijo, nazadnjaštvo. Niso dojeli naše velikodušnosti; nedvomno bodo bolj dojeli našo ostrino!“

Kocka je padla

Hitler je spoznal, da je pred veliko krizo in da ne more več odlašati z akcijo. K temu ga je silil tudi sprejem pri starem, hudo bolnem predsedniku Hindenburgu v Neudecku 21. junija. Zdravniki so mu komaj dovolili kratek razgovor vsega petnajst minut. Ta razgovor ni bil najvažnejši. Tu je srečal von Blomberga, obrambnega ministra. Njun razgovor pa je bil zelo važen.

Stari predsednik, ki je bil istočasno tudi vrhovni poveljnik armade, je Hitlerju o notranji politiki dejal:

„Nemčija potrebuje red. Tudi armado je treba spošovati. Zvedel sem stvari, ki so me razjezile... Ta Röhm...“

To je bilo vse, kar je dejal stari Hindenburg. Von Blomberg je bil bolj jasan. Njegov razgovor s Hitlerjem nam bo to zgornjo potrdil.

Hitler: „Jutri, jutri ko armada ne bo imela več svojega vrhovnega poveljnika, ko bom ostal v Nemčiji samo jaz kot branilec reda in naroda, kaj bo jutri storila armada?“

Blomberg: „Samo ena osebnost je, kateri lahko armada prisêže zvestobo, ki jo je vezala na njene cesarje: novemu šefu države, ki ga bo izbrala Nemčija.“

Hitler: „Kaj razumeš pod besedami, ki ga bo izbrala Nemčija?“

Blomberg: „Nisem politik in ne vem mnogo o tem, kako se mora rešiti s strogo ustavnega gledišča vprašanje naslednika predsednika Reicha. Kolikor vem, vaša ekscelenca ni spremenila Weimarske ustave, temveč ste odpravili samo nekatere člene. Ali je med temi tudi postopek za imenovanje šefa države?“

Hitler: „Vendar ne boste dovolili, da bi prišlo do s rankarskih bojov in pustili Nemčijo več tednov v negotovosti?“

Blomberg: „Bilo bi bolje, da ne bi bilo medvladja in da bi armada takoj vedela, kaj je njena dolžnost. Toda... Toda armada je v tem trenutku vznemirjena... V tem trenutku govorijo o nekakšni „drugi revoluciji“. Armada potrebuje mir, da bi se lahko rekonstruirala. Vaši ekscelenci so znane zahteve nekaterih šefov SA...“

Hitler: „Bodite mirni, general, nacionalso-cializem je režim reda. Druge revolucije ne bo. Prav tako ne bo nihče povzročil armadi škode. Dajem vam svojo častno besedo.“

Ali se je Hitler res odločil? Njegove bese-

de vsaj tako kažejo. Če je tako, tedaj je to pomenilo, da je Röhmov obsodba že padla. Priprave za likvidacijo SA sta vodila Göring in Himmler. Hitler tu ni sodeloval, toda njegov molk je pomenil tih pristaneč. Armada se je tudi pripravljala in zato je načelnik štaba general von Fritsch proglasil 25. junija stanje pripravljenosti. Preklical je vse dopuste in ukazal, da se vse enote umaknejo v vojašnice... Tri dni kasneje so Röhma izključili iz nemškega oficirskega združenja... Priprave je zaključil članek generala Blomberga, ki ga je objavil „Völkischer Beobachter“ 29. junija:

„Vloga armade je jasno določena: rešiti mora nacional-socialistično državo, kar bo storila z najglobljim prepričanjem... V najtesnejši povezanosti z vso nacijo... stoji armada zvesta in disciplinirana za voditelji države, za predsednikom feldmaršalom von Hindenburgom... za führerjem Reicha Adolfom Hitlerjem, ki je izšel iz njenih vrst in njen osal...“

Hitler se je pravkar vrnil iz Bavarske v Berlin. Tu je bil poročna priča Karlu Ernstu in že je 28. junija spet zapustil prestolnico. Odpoval je v Essen, spet na poroko gaul-leiterja Terbowna. Obiskal je tudi Kruppa in Thyssena — dva največja nemška industrija. Kot drugi industriji sta tudi onadva opozarjala, da proizvodnja pada zaradi izostankov članov SA, ki odhajajo z dela na sestanke, mitinge in vojaške vaje. Morda je Hitler odšel iz Berlina prav ta zadnja dneva zaradi tega, ker ni hotel vzbujati suma, da se pripravljata pokol. Morda ni hotel sodelovati v končnih pripravah, s katerimi se je samo na pol stringal. Ko je bil že na poti, sta Göring in Himmler 28. junija odredila, da je stopila policija v stanje pripravljenosti.

Voditelji SA so dočakali 30. junij nepripravljeni. (Le berlinski oddelki so bili 29. junija poklicani v stanje pripravljenosti, toda v akcijo sploh niso stopili.) Röhm je sklical za 30. junij konferenco voditeljev oddelkov SA v Wies-See, kjer je bil na dopustu. Hitler je obljubil, da bo prišel. Ko je Hitler 29. junija popoldne obiskal Kruppa, mu je adjutant izročil Röhmovo brzojavko:

„Ker predvidevam, da bi mogel priti sem pred kosilom, sem za vsak primer zate naročil vegetarijanski obrok.“

(Nadaljevanje sledi)

Pomoč SZ nerazvitim državam . . .

V prvih desetih mesecih tega leta so Sovjetska zveza in njene zaveznice potrošile 882 milijonov dolarjev v razne načrte za gospodarsko pomoč nerazvitim državam. Sovjetska zveza nudi ne le gmočno pomoč, temveč pošilja na razpolago tudi strokovnjake za različna področja. V tem času je število nevojaških izvedencev, ki so jih poslali iz Sovjetske zveze in njenih zaveznic v tujino, naraslo od 2760 v letu 1958 na 4675 do konca junija letos. V vsem letu 1959 nameravajo Sovjetska zveza in njene zaveznice potrošiti za pomoč nerazvitim državam nad 1059 milijonov dolarjev. Skupno so v ta namen izdali v zadnjih petih letih okoli 3,4 milijarde dolarjev. Skoro polovica denarnih sredstev, ki jih bodo potrošile letos Sovjetska zveza in zaveznice, je namenjena Indiji ter bo indijska vlada prejela 420 milijonov dolarjev in 470 strokovnjakov. Pomoč Sovjetske zveze in njenih zaveznic so letos prejeli: Etiopija 120 milijonov, Iran 3,5 milijona, Irak 137,5, Turčija

5, Jemen 1, Afganistan 87, Indija 420, Indonezija 63, Nepal 7,5, Argentina 2,5 in Gvineja 35 milijonov dolarjev.

. . . in kulturni sporazum z Zahodom

Pred nedavnim so v Moskvi podpisali dvoletni kulturni sporazum z ZDA. Sporazum se nanaša na sodelovanje na znanstvenem, vzgojnem in kulturnem področju. Predvideno je sodelovanje glede radijskih in televizijskih oddaj.

Predsednik sovjetskega komiteja za kulturne odnose s tujino je odletel v London, kjer bo s predstavniki urada zunanjega ministrstva, ki organizira kulturne stike s tujino, pripravil vse potrebno za sklenitev kulturnega sporazuma tudi z Anglijo.

RADIO PROGRAM**RADIO CELOVEC**

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: — 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Gospodarska poročila in delovni trg — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Vsak dan razen ob sobotah in nedeljah ob 14.00 poročila in objave.

Sobota, 5. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 6. 12.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in volčimo.

Ponedeljek, 7. 12.: 14.00 Tam v zraku po snegu zadiši. Kaj pravi zdravnik? — 17.55 Za ženo in družino.

Torek, 8. 12.: 7.30 Vaščila.

Sreda, 9. 12.: 14.00 Domači vrt. Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 10. 12.: 14.00 Slovenske narodne in umetne pesmi.

Petek, 11. 12.: Mladinski obzornik.

Sobota, 5. december:

I. program: 8.00 Fanfje, bodite veseli — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Slovenska oddaja — 14.00 Pozdrav nate — 15.20 Za filateliste — 16.00 Znanstveni pogovor — 16.20 Mladinska oddaja — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Glasbene predznosti — 18.40 Pestro pomešano — 19.00 Daber večer, dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa — 20.15 „La Boheme“, opera — 22.10 Pogled v svet — 22.25 Glasba za konec tedna.

II. program: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Mali kalendarj — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.15 Ti in žival — 9.30 Glasba za predpolno — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudska glasba od tu in tam — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Pel minut agrarne politike — 13.35 Slavni umetniki — 14.15 Zveneča domovina — 14.45 Tehnični razgled — 15.00 Mladinski koncert — 17.10 Lepa pesem — 17.40 Običaji okoli Miklavža — 18.10 Iz dobre kronike — 19.15 Oddaja vicekanclerja — 19.30 Zabavna oddaja: Radijska družina — 20.00 Dobro zabavo — 21.50 Šport — 22.15 Vi želite, mi igramo.

Nedelja, 6. december:

I. program: 6.50 Naš domači vrt — 7.30 Slovenska oddaja — 8.05 Kmečka oddaja — 8.15 Nedeljska jutranja oddaja — 9.00 Jutranja melodija — 11.00 Nedeljska glasbena promenada — 11.30 Veselo peje, veselo igraje — 13.00 Operni koncert — 13.45 Karška lovka ura — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otrški oder — 16.30 Skozi svet, skozi čas — 19.00 Šport — 20.10 „Kdo je storilec“, kriminalna uganka — 21.10 Igra veliki orkester radia Dunaj — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.10 Vesele melodije — 7.05 Polka in karščica — 8.00 Zborovski koncert — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 13.15 Za avtomobiliste — 14.54 Fotografiraj boljši — 15.00 Operni koncert — 16.00 Plesna glasba — 16.30 Popevke — 18.25 Nazaj k šolski klopi — 19.10 Melodija v mraku — 20.00 Lepi glasovi, lepe viže — 20.45 Opereta sveta — 21.45 Šport.

Ponedeljek, 7. december:

I. program: 6.10 Jutranja gimnastika — 8.00 Operni koncert — 14.00 Slovenska oddaja — 14.45 Posebej za Vas — 15.30 Knjižni katiček — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Romantične fantazije — 17.55 Slovenska oddaja — 18.20 Za Vas, za vse — 18.30 Mladinska oddaja — 19.20 Pestro pomešano — 19.30 Odmev časa — 20.15 Brati in razumeli — 21.00 Koncert — 21.30 Popevke — 22.10 Pogled v svet.

II. program: 6.45 Mala melodija — 7.15 Jutranja glasba — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 12.03 Za avtomobiliste — 13.30 Koncert jugoslovanskih kandidatov za Belcanto-tekmovalje v Bruslju — 14.40 Mednarodna radijska univerza — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otrška ura — 16.30 Za veselo popoldne — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba za delopust — 19.30 „Kdo je kdo?“, dnevna zabavna oddaja — 20.00 Orkestralni koncert — 21.30 Otvoritev dunajske borze — 21.55 Šport — 22.10 Operetni koncert.

Velikanske vsote mečemo v zrak

Ko si prižgemo cigareto in z nekim užitkom puhnemo dim v zrak, gotovo ne pomislimo, da mečemo s tem velikanske vsote fakorekoč v zrak, v nič. Res, pri eni sami cigareti še ni mogoče govoriti o visokih vsotah, saj znaša pri nas povprečna cena za cigareto le 25 do 30 grošev. Toda stvar dobi takoj drugačno lice, če si predstavimo velikansko številko „porabe“ cigaret skozi celo leto in v celi državi. Ugotovljeno je namreč, da pokadi vsak Avstrijec povprečno 2370 cigaret na leto, kar pri okroglem številu 7 milijonov prebivalcev znaša (pri ceni 25 do 30 grošev za cigareto) velikansko vsoto 4,2 do 4,9 milijarde šilingov. Za ta denar bi ob drugačni uporabi lahko marsikaj ustvarili, kar bi bilo gotovo mnogo bolj koristno.

Pri tem pa Avstrijci niti ne spadamo med najbolj močne kadilce. Prvenstvo v Evropi zavzemajo Grki, kajti v Grčiji pride letno na vsakega prebivalca 4680 cigaret. Med močne kadilce spadajo tudi Angleži s 3040 cigaretami na osebo in leto. Njim sledijo Belgijci z 2700 cigaretami. Francoz in Irek pokadita na leto po 2270 cigaret, Holandec 2200, Danec 2180, Nemec 1850 cigaret. Zanimivo pa je, da kljub staremu pogovoru, „da kadit kot Turek“, spadajo Turki med zmerne kadilce, saj navaja statistika, da pokadi Turek povprečno le 1490 cigaret na leto, kar približno odgovarja tudi stanju v Jugoslaviji. Španec pokadi še malo manj, Norvežan pa pride „komaj“ na 1260 cigaret na leto, Šved celo le na 1000 in Portugalec sploh samo na 600 cigaret na leto, kar ga uvršča na zadnje mesto v predelnici.

Še bolj presenetljive pa so številke, če na primer računamo celo Evropo skupaj: V letu 1955 je Evropa pokadila 568.592 ton tobaka ali približno 587.000.000.000 cigaret. Pri povprečni ceni 25 grošev za cigareto smo Evropejci v enem samem letu vrgli dobesedno v zrak velikansko vsoto 150 milijard šilingov. Edina „tolažba“ nam je v tem, da pokadijo v Združenih državah Amerike še znatno več. Čeprav štejejo ZDA dobrih sto milijonov prebivalcev manj kot Evropa, so lani pokadili 425 milijard cigaret . . .

Umril je ing. Bloudek graditelj skalalnic v Planici

Več kot deset tisoč ljudi — športnikov in prijateljev — se je zadnjo soboto poslavljal v Ljubljani od ing. Bloudka, graditelja svetovno znanih smučarskih skalalnic v Planici. Slovo je bilo težko, saj je bil ing. Bloudek vse do svoje smrti najtesneje povezan s športnim dogajanjem doma v Sloveniji in drugod ter je dobesedno do zadnje ure življenja delal in se trudil na tem področju.

Pogreb ing. Bloudka je bila mogočna manifestacija športnega tovarštva ter izraz velike ljubezni, ki so jo športniki gojili do pokojnega. Ob smrti ing. Bloudka so imele športne organizacije tudi žalne seje ter sta športna zveza in „Partizan“ Slovenije sklenila ustanoviti poseben sklad ing. Bloudka, ki naj bi bil namenjen gradnji športnih objektov, ki jih je pokojnik snoval še tik pred smrtjo.

V novembru 92 000 brezposelnih

Socialno ministrstvo je sporočilo, da je bilo ob koncu novembra javljenih pri delovnih uradih 91.890 brezposelnih, med katerimi je bilo 33.683 (36,7 %) moških in 58.207 (63,3 %) žensk.

V primerjavi s stanjem ob koncu oktobra letos se je število brezposelnih zvišalo za 23.048 oseb ali 33,5 %, medtem je v pri-

Sadna drevesca, veliko cenejša in močnejša kot drugod, Vam nudi drevesnica Polzer, p. Št. Vid v Podjuni.

merjavi s koncem novembra 1958 za 13.902 ali 13,1 % nižji.

Na Koroškem je bilo ob koncu novembra letos javljenih 8799 brezposelnih, kar je za 3406 oseb več kot ob koncu oktobra, vendar za 79 oseb manj kot ob koncu novembra lani.

Brezposelnost v Ameriki

Mnogo delojemalcev je tudi v Ameriki brez dela. Koncem oktobra so zaznamovali v Združenih državah Amerike 3,3 milijona brezposelnih delavcev. V tem številu pa niti ni zajet obseg jeklarjev, ko jih je takrat 500.000 stakalo. Brezposelne razdeljujejo na več vrst. Za prave brezposelne imajo v Ameriki tiste, ki ostanejo brez dela dolgo časa. Takšnih je 725.000. Ti so bili do tedaj brez dela 15 tednov ali več. Okoli 400.000 delavcev je bilo brez dela 27 tednov ali več. Najteže najdejo delo nekvalificirani delavci.

Plemenski sejem v Trgu

V Trgu (Feldkirchen) bo v petek, dne 11. decembra s pričetkom ob 9.30 uri zadnji letošnji plemenski sejem za bike, krave in telice pingavske pasme. Na sejem bodo prignali 90 plemenskih bikov ter 60 krav in telic.

— 20.20 „Pot na sever“, filmsko poročilo — 20.50 „Konec dejanja“ — 21.20 „Jeklena mreža“.

Četrtek, 10. 12.: 16.30 Podelitev Nobelovih nagrad, prenos iz Švedske — 19.30 Šport — 20.25 „Patriot“, igra — 21.35 To bi hoteli videti — 22.00 Tekma v namiznem tenisu med Avstrijo in Nemčijo.

Petek, 11. 12.: 19.30 To mi gre proti računom — 20.20 „Sladka dunajska glasba“.

Sobota, 12. 12.: 19.30 Kaj je videti novega — 20.20 „Vedno so tri možnosti“, glasbena igra v nadaljevanjih — 21.15 Boksarska tekma med Nemčijo in Sovjetsko zvezo.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 5. december:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Radi bi Vas zabavali — 9.30 Straussove melodije — 10.10 Tisoč taktov za zabavo — 11.50 Tri narodne pesmi — 12.00 Pet pevcev — pet popevk — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 12.45 Klavir in hamon-argle — 13.30 Arije iz znanih oper — 14.10 Pesmi iz Istre in Dalmacije — 14.40 Vaščila — 15.40 Na platnu smo videli — 16.00 Slovenska pesem od romantike do današnje — 16.30 Melodije za razvedrilo — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Poje Slovenski orkester — 19.45 Okno v svet — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.00 Melodija za prijeten konec tedna.

Nedelja, 6. december:

6.00 Budnica — 6.10 Nekaj domačih — 6.30 Gadba na pihala — 7.35 Popevke za nedeljsko jutro — 8.30 10 minut z otroškimi zborčki — 8.40 Zabavna matineja — 9.35 Iz stare dubrovnike muzike — 10.55 Lahka glasba — 12.00 Vaščila — 13.30 Za našo vas — 13.50 Lahki spored za podelitve — 14.15 Vaščila — 15.30 Gadba na pihala — 15.45 Palke in valčki domačih viharjev — 16.20 Melodije za vas — 20.05 Ali jih poznate? — 20.30 Melodije za zabavo.

Ponedeljek, 7. december:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Pelnajst minut pevko Marjano Deržaj — 8.20 Cetki plesi — 8.40 Narodne pesmi — 10.10 Zabavna ruleta — 12.00 Parada orglic — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Varniček narodnih — 12.45 Makedonske narodne pesmi — 13.30 Zabavni potpourri — 15.40 Listi iz domače književnosti — 16.00 V svetu opernih melodij — 17.10 Srečno vožnja! — 20.00 Portreti z Broadwaya — 20.45 Kulturni glasbo.

Torek, 8. december:

5.00 Zabavni jutranji spored lahke glasbe — 8.05 Iz albuma popularnih orkestralnih melodij — 10.10 Iz filmov in glasbenih revij — 11.30 Za otroke — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.40 Igra Kmečka gadba — 13.30 Arije iz oper raznih narodov — 14.40 Vaščila — 15.40 Naši popolniki na tujem — 16.00 Izberite melodijo tedna — 18.45 Razgovori o mednarodnih vprašanjih — 20.00 Narodne in umetne pesmi.

Sreda, 9. december:

5.00 Dobro jutro! — 8.30 Izbrali smo za Vas — 9.00 Jezikovni pogovori — 9.40 Sedem pevcev — sedem popevk — 10.10 Dopoldanski koncert — 11.00 Ritmi Latinske Amerike — 12.15 Radijska kmečka univerza — 12.25 Pisani zvoki z Druvskega polja — 12.45 Ciganski naprevi — 13.30 5 slovenskih narodnih pesmi — 15.40 Novosti na knjižni polici — 16.30 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob pehli — 17.30 Glasbene razglednice — 18.45 Domače aktualnosti — 20.00 Izberite melodijo tedna

Četrtek, 10. december:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Francoski, italijanski, španski in južno-ameriški naprevi — 8.40 Poje Akademski pevski zbor — 9.00 Iz naše glasbene preteklosti — 11.30 Oddaja za cicibane — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pet pevcev — pet popevk — 14.00 Savjetska zabavna glasba — 14.40 Vaščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 Od tu in tam — 17.30 Ljubljanski jazz-orkester — 18.00 Turistična oddaja — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in naprevov.

Petek, 11. december:

5.00 Jutranji glasbeni spored — 8.05 Poje Ljubljanski komorni zbor — 9.20 Operetne melodije — 10.10 Iz arhiva zabavne glasbe — 11.00 Radi bi Vas zabavali — 11.30 Družina in dom — 11.45 Poje Slovenski orkester — 12.00 Trio Dorka Skoberneta — 12.15 Radijska kmečka univerza — 13.50 Za ljubitelja domačih in narodnih naprevov — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Petkov koncert ob štirih — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Poslušajmo skladbe bratov Avsenik — 20.15 Tedenski zabavni-politični pregled — 20.30 Mozartovi koncerti — 21.15 Oddaja o marju in pomorščakah.